

Apoc. 1919. 1919

2

ספר

שפת אמת

חידושים על מסכתות

חידושי מסכתות מסדר קדשים

כ א ת

כבוד קדושת אדונינו מורינו ורבינו קדוש ישראל והפארתו רשכבה"ג

מרן יהודא ארי' ליב זצלה"ה מגור

אשר השאיר אחריו ברבנה חידושים על סדר הש"ס וארבעה שו"ע.

הוצאה חדשה על ידי

נכרי השפת אמת בירושלם

בהוצאת

הר' מרדכי יהודה לובארט והר' מענדיל איגר

ניו יארק

שנת תשמ"ז לפ"ס

דעכ'פ גם בשל עכו"ם תורמין. אי"כ מוכח להדיא דמדרבנן מיהו חייב כדמסיק רבא לקמן וקשה לר"פ ורבינא דס"ל דמדרבנן נמי פטור. ובפרט למאי דפסק הרמב"ם (פ"א מתרומות) דאם התבואה בשדה של עכו"ם ומרחה עכו"ם פטור לגמרי קשה כ"ל. ולרבינן לפרש דתורמין משל עכו"ם תבואה הנמלא אללו וספק שמא באה לידו מיד ישראל ומ"מ תורמין מזה על של כותים אע"ג ד"ל דמחא מהם חייבת ומחא פטורה מ"מ אפשר דהוי ספק ספיקא. ול"ע בזה [ע"י דמאי סופ"ה ובתום הגרעק"א שם]:

בתום ד"ה שלא ניחנו משות כו'. אפשר ליישב קושיהם כיון דקיי"ל דבראורייתא אין ברירה לכן לקולא לא נוכל לסמוך ע"ז שלא ניחנו משות רק לזורך ולר"ך פדיון משום אין ברירה איוו ה"י לזורך. ולחומרא חייב במעשר מיהת [דלמא יש ברירה ואפי' אין ברירה ספק מיהא הוי כמ"ש בתום בגיטין מ"ז: ע"ש]:

בר"ה מירוח עכו"ם תנאי היא. תימא דלמא ביש קנין לעכו"ם פליגי. אפשר ליישב דהא אמרי' בעלמא סהם עכו"ם גזלי ארעתא נינהו כדאי' בסוכה (ל"י). אי"כ מטעם יש קנין לא הוי ודאי פטור דלמא קרקע או גולה מישראל הוא או אבותיו ואי"כ למה תורמין משל עכו"ם על של עכו"ם דלמא או פטורה וזו חייבת כי היכי דחיישין בהדס באוונכרי להכי מכ"ש לחשש טבל דבמיתה דהו"ל למיחש שמוא תורם מן הפטור על הכיוב. [גם למ"ש לעיל דבכה"ג הוי ספק ספיקא אין להחיר לחומר. להפוסקים דאין עושין ס"ס לכתחילה] איז דמטעם מירוח עכו"ם פטור ובהו ליכא לספוקי בשום חיוב:

בר"ה ר"י ור"מ כו' בסוה"ד ואי"כ לר"מ היאך הוי מ"מ דבר הא חייש למיעוטא ומיהת היא. יש ליישב דעכ"פ הגזירה נדות מעריסותן היא אפי' גולדה פנינו ויודעין שעדיין לא ראתה דס' אטפי"ב גזרו בהו קומאה. והטעם משום דבאינו לפנינו הוי חשש מיעוט גזרו בכל גוויי אפי' אי ודאי לא ראתה. וכעין זה ס"ל לר"מ בע"ז ר"פ ה"ה הלל"מ ע"ש: דף סז ע"א בגמ' גמרי ראשית ראשית מהלם. קשה אי"כ למא לי עריסותיכם למטע הקדש נגמור נמי מגז"ש דראשית. ואולי תימא דלפ"ז עריסותיכם אחא לדרשא אחרינא. ולמ"ש החו"ם ריש קדושין (ג'). ד"ה ואשה דמיעוט קנינים לא גמרינן בגז"ש י"ל דדוקא לרבות עיסת עכו"ם ילפינן ראשית ראשית ולא למטע עיסת הקדש. מיהו אי"כ הוי כללא בכל מקום דברי החו"ם דשם דלכאורה מלינו כמה גז"ש למטע ג"כ:

שם בגמ' עכו"ם שהפריש פטר חמור פירשי' שהפריש שם וכן משמע לשון הפריש וקאמר דמודיעין איתו שהוא פטור משה וגם יכול לגזוז ולעבוד בפטר חמור שלו בלי פד"י בשה. אבל לפי החו"ם קשה הלשון שהפריש: **בתום** ד"ה חד עריסותיכם כו' וי"ל כיון דגלי קרא הכא בחלה דעכו"ם והקדש שוין כו'. תמנה ע"ז הא גבי מירוח גלי קרא דאינס שוין דמירוח עכו"ם אינו פטור לר"מ ור"י ומירוח הקדש פטור. ובאמת מה"ט תמוה ה"כ הגירסא שלנו דמחד עריסותיכם ממטע הכא תרווייכו הקדש עכו"ם והלא גבי מירוח ממטעין הקדש טפי. מטעם שכי רש"י דאין לו הימור בלא פדיון. אי"כ מה"ט ג"כ תימא דעריסותיכם ממטע הקדש בלבד:

בר"ה גזירה כו' וי"ל דהנך דהכא משמע להו מדאורייתא כו'. דבריהם תמוהים דאי"כ באמת מדרבנן חייב ג"כ בחלה הא בפי' אמתר ותלתו נאכלת משמע אפי' מדרבנן ול"ע. ובעיקר קושיהם הרמב"ם בפי' המשנה [שם דמאי] כהב דטעמא דר"ש משום דשמא החליף בתבואות אחרות דישאל ע"ש. והגם דפי' הרמב"ם שם תמוה מהסוגיא דבכורות שם ע"ש [וכמ"ש בתום רעש"א. וכבר תרמו בשו"ת ר"ב אשכנזי]

האירא כיון דהם לזורך מג השבועות. ז"ל דהא כתיב אהכל חרמש כו' והיא קליפת העומר וכיון דאין לנו עומר ליכא מה"ט ספירה כ"ל. אח"כ הראו לי ברבינו ירוחם שמהרי"ך בזה ע"ש (כתיב תמישי חלק ד') שאין דבריו מובנים והם קלח להיפוך ממה שכתבתי והנלע"ד כתבתי:

והנה הרמב"ם (פ"ז מה' ת"מ) נראה דהבין דרבנן דבי ר"א פליגי וס"ל דספירה בזמן הזה דאורייתא. וקלח נראה כן מדלא אשתמיט ההנא להשמיטנו דמשחרב בהמ"ק תקנו לספור זכר למקדש וגם בודאי הו' ריב"ז המהקן דביהמ"ק נחרב בימיו ויהי עפי מחשע תקנות [שההקן ריב"ז כדאי' בר"ה (ל"א): ע"ש]:

בתום ד"ה ואימתי שירלה יבא והא דכתיב כרמל כו'. איני מבין דבריהם דבאוהו יום שהיו קולרין היו קולין אותן ג"כ ואחר שנעשה קלוי באש תו לא נשתנה. [והא דאי' לקמן (פ"ד). בעינן כרמל בשעת הקרבה. ע"כ לאו דוקא אלא בשעת קלוי לזורך הקרבה דהשתא]:

בר"ה זכר למקדש. ונראה דיכול לברך כו'. אין דבריהם מובנים דמ"מ הוי ספק ברכה לבטלה דילמא יום הוא ולא קיים אפי' מזהו דרבנן. ויותר הו' אפשר לומר כיון דזכר בלבד היא אפי' קרוב לחשיכה הוי שפיר זכר [וכי"מ בלשון הר"ן סוף פסחים] אך לשון החו"ם דס' דרבנן לקולא לא אתי שפיר. ואפשר דיכול לברך שכתבו לאו דוקא. וכוונתם דיכול לספור ואי"כ דאופר בלא ברכה ול"ע:

בא"ד ואם נקלר ביום כשר. יש לגמגם ברא"י או ד"ל דנקלר ביום היינו ביום הקודם ולא מיידי ביום ה"י [כמו שהקשו החו"ם בעלמא לקמן (ע"ב. ד"ה אף) ואירוצ' שם אינו מוכרח ע"ש] ויותר נראה להביא ראי' דספירה ג"כ ביום [אפי' למ"ד נקלר ביום פסול] מדלא תנן לה במתני' החי בין הני דשירין כל הלילה כדתי קלירת העומר ליתני נמי ספירה העומר. בעלמא אי כשר גם ביום אי"כ דשם לא הני רק הנהגין בלילה בלבד וביום בלבד אבל מלות הכשרות כל מעל"ע לא הני לכו. אבל אי דוקא בלילה ליתני. וגם בעיקר הדיון אפי' לכתחילה דיהי' ספירה דוקא בלילה אין ראי' ברורה דהכא אמרינן רק דתחילה ספירה מתחיל בלילה דאם יחסר עונת הלילה משבט שבתות לא יחייבים תמימות. אבל בכל הלילות מג"ל דספירה היא בלילה הא חמשים יום כתיב. ולפ"ז אתי שפיר דלא הני לכו החס' במשנה נושא דספירת כל המ"ט ימים כשרים אפי' ביום להכי לא פסיקא ל"י למתני אפי' אי לילה ראשונה דוקא היא. והרמב"ם (פ"ז מה' ת"מ) כהב דספירת כל הלילות בלילה ודיעבד [גם ספירת לילה ראשונה] יולא ביום ע"ש:

ע"ב בגמ' אומר ה' רע"ג מירוח הקדש אינו פטור. הקשו בחו"ם דאי"כ לא הוי ממשקה ישראל. ואפשר לומר כיון דבלא"ה אסור משום חדש וע"כ הו"ה הכתוב כאן [כדאי' לעיל ה"י] אף דאסור להדיוט אי"כ אפי' יש עליו גם איסור אחר לית בזה דין ממשקה ישראל. ול"ע לדינא בזה אם ה' העומר מדבר הנאסר להדיוט אי שרי לגבוה מה"ט שכתבתי [וכזה כתבו החו"ם לקמן (פ"ד. ד"ה שומרי) דמשו"ה מלי להביא עומר בשביעית גם לרע"ק דספחים אסורין. אלא דהתם שאני דמלוחו בנך בשביעית ודמי לאיסור חדש דג"כ מלוחו בנך ע"ש]: **שם בגמ'** תנאי היא דתניא תורמין משל כל על של כל. יש להקשות כיון דפליגי אי מירוח עכו"ם פטור למה נקטו מחלוקתן בכהאי גוונא ליפליגי בשל עכו"ם אי מחויב בתרומה או לא. ומשמע מזה דעכ"פ מדרבנן חייב וכדמסיק הגמ' לקמן משום בעלי כיסין. ובהכי יש ליישב קושיה החו"ם דלמא פליגי ביש קנין לעכו"ם או לא. ולמ"ש אי"כ דאי יש קנין גם מדרבנן ה"י פטור. דלא שייך גזירה בעלי כיסין רק למסור התבואה ביד עכו"ם לפטורו ע"י מירוח שלו אבל להקנות הקרקע לעכו"ם

ספר האורה

כולל פסקי דינים והלכות

מיוחד

לרבינו שלמה בר' יצחק ז"ל

הנדוע בשם רש"י

חלק ראשון

יצא עתה לאור עפי' כתב יד ישן נושן שנשאר מעוכון הנאון חיד"א ז"ל והביאו בספרו שם הגדולים אות א' סי' 76, והשנתו מדרהיני החכם הכולל מוהר"ר יצחק רפאל אישכנזי רב באנקוני באפליא, ועם השואה עם עוד שלשה כתבי יד אחרים. א) הנמצא ביד החברה הנכבדה כל ישראל חברים בסאריז. ב) כ"י מאוצר הספרים באקספארד קובץ 563. ג) כ"י ניכ מאקספארד קובץ 564. שהיה מלפנים בעקר הספרים של הרב החכם הגדול מוה"ר חיים מיכל מהאמבורג. והובא באוצרת חיים אות ה' סי' 174. גם עפי' השו"ת אשר נדפסו בפרדס הגדול דפוס קונסטאנטינא שנת ה' תקס"ו.

ערך ומסודר עם הערות ותקונים ומראה מקומות מתלמוד בבלי וירושלמי וספרי נאונים קדמונים, ועם מבוא גדול בראש הספר.

ממני

שלמה באבער

מלכוב.

הוצאה לאור והפצת ספרים

"יהדות"

בני-ברק

תש"ס

5

קבלתי עלי הצי פשוט מן האירוס שלי וינדלנו לחצאין אם זכר. ואמר לו רבי לכשיולד
תוכל לפרותו מירו ולחלקו במעות אם תרצה. ובלבד שבשעת פטר רחם שלה יהא בו
שותפות לגוי כדי שלא יקדש ברחם :

[קבט] ה) ועל עשרה שהתפללו ושמעו כולם ברכו וקדושה. וכל סדר התפילה
אומר רבי שיכולין למנין אחר בשביל אחד שלא התפלל. כמו שעושין לחתן או לכל
מי שלא השכים לבית הכנסת. ואפילו אחת מאותן שהתפללו כבר. יכול לחזור ולהתפלל
כדי להוציא את החייב. וסמך רבי ומראה פנים מהציבור שמתפללין במנין למניין על
הקדושה לבדה ז) נענה כל דהו ואמר בשביל הקדושה שלא אמרו כל אחד ואחד
לעצמו הם נמנין נמצאו עדיין מחויבים בדברי. והשיב רבי לא מצינו בכל התלמוד
חייב בקדושה. אלא חביבה הוא לנו ואינה בפחות מעשרה :

[קל] דין עבריון :

ה) עבריון שעבר על גזירת ציבור. אם לא נידוהו הציבור נמנה הוא למנין
עשרה. וחייב בכל המצות שכן ז) נאמר בעכנ השא ישראל [יהושע ד ייא]. אף על
פי שחטא ישראל הוא אלמא בקדושתיה קיימא. ולא יצא מן הכלל אלא שנחשד
על השבועה. אבל אם נידוהו מאהר שיבדל מקהל הגולה אם יצרפיהו עמהם היכן
הוא קללתן ומה הועילו בתקנתן אינו ראוי לצירף כלל ישכבר הכדיליהו מאנורתן :

[קלא] לעסוק בתורה :

ה) הצות לילה כשרוצה עומר לעסוק בתורה נוטל את ידיו ומכרך על גבולת
ידי. ואשר יצר אם נפנה וכל הברכות של אחריו ומכרך על התורה. ואומר איהו
מקומן ורבי ישמעאל וכו' וכשהולך לבית הכנסת להתפלל תפילת צבור מתחיל
ברבון העולמים .

[קלב] ספירת העומר :

← [ה] בין פסח לעצרת כשהציבור ממהרין תפילת ערבית מבעוד יום. מונה רבי
עם הציבור ימים ושבועות בלא ברכה. מיטר אמר אם אזכור בלילה בבית אחזור

ה ע ר ו ת

[קבט] ה) ועל עשרה שהתפללו. הובא באיסור והיתר סי' קכד. ועי' חוסי מילה כי עיב דיה
ואין הביאו כל זה בשם תלמידי רש"י ונתכוונו למיש פה ז) נענה כל דהוא ואמר. ציל נענה
סאן דהוא ואמר :

[קל] ה) עבריון שעבר על גזירת צבור. הובא באיסור והיתר סי' קכיה. והובא במחזור וויפרי סי.
מיה נעד 25). והובא בהמנהיג. והבי' אות ניה הביא דין זה בשם המנהיג. ז) נאמר בעכנ כו'.
מנהדרין מיד רעיא :

[קלא] ה) הצות לילה. הובא באיסור והיתר סי' קכיו :

[קלב] ה) בין פסח לעצרת. הובא באיסור והיתר סי' קכיו ומצאתי בשבלי הלקט סוף סי' רלד
שהביא זה. וכתב וז"ל ומצאתי בשם ר' יצחק בין פסח לעצרת כו'. כמו שלמנינו. ובשבלי
הלקט הקצר כלל עי' הובא זה בשם ר' יצחק ביר יהודה. ולדעתי צ"ל בשבלי הלקט מצאתי בשם
ר' שלמה בר יצחק והכוונה לרש"י הובא לפנינו. גם באיסור והיתר. ובש"ת הרשב"א סי' רליה הביא
וז"ל ומה שאמרת ששם רש"י ז"ל בעינין ספירת העומר כשסמחרין הציבור להתפלל תפילות הערב
מבעוד יום שמונה עם הציבור ימים ושבועות בלא ברכה. מיטר אמר אם אזכור בלילה בבית אחזור
ואברך ונמצא שלא ברכתי ברכה לבטלה קודם שקיעות החמה. ואם אשכח הרי מניתי ימים ושבועות
למצוה. ועל זה השיב הרשב"א ז"ל לא ידעתי אנה כתב רש"י ז"ל ואני תמה אם אמרת הרב ז"ל. ואם
אמרת אחר משמו. אמר אני שתלה בוקי סריקי ברכיו ז"ל. דכל שמונה מבעוד יום לא עשה ולא בלום.
אלא הרי הוא עומר ביום ראשון ומונה יום שני ואדרבא כמעיד מה שאינו. ואם שטא יצא בספירה

ואברך כדון. ונמצא שלוו ברכ
מ

ה) פעם אחת היה תינו
לקרות קרית שמע אמר להוצי
ז

ה) פעם אחרת היה מ
תפילתו ויצא עד שנמנה המקו
צואה כוליה ביתא כארבע אמו
דרבי יוחנן. וקא קריאת שמע
לנמור את כולה חזור לראש. ז
יצא חוץ לבית הכנסת אלא ש
כדי לנמור את כולה. ואף על
לדתחיל במקום שפסק אם לא
מפני היראה ומפני הכבוד ורבי
עי

ה) העיד רבי על אדם
שחהך בשבת קשרי

ה) מעשה באשה שהפג
רבי בדין הוא שאין לי לפרע
פניעתן רעה שאם הזיקו אין מ
אלא הואיל וחייבין על ידי בני
היתה שוה ששים זון ובעלים
א

זו כמו בקריאת שמע של ערב. אם נ
לבטלה. סוף דבר לא ידעתי לזה ענין

[קלב] ה) פעם אחת. הובא באיסור
[קלד] ה) פעם אחרת. הובא באיסור
הזה אויל בתריה דרבי יוחנן.

[קלה] ה) העיד רבי על אדם גדול.
קכ"ט. וכן מצאתי הובא זה ב

שבלי הלקט ענין שבת סי' פ"ה. ושם ב
שבכלים. דאמרין בבוצה [דף ל"א ע'
בעל שם הגדולים אית סי' 190 ז'
פ"ז ומב

[קלו] ה) מעשה באשה. הובא באי

6

ואברך כדון, ונמצא שלזו ברכתי ברכה לבטלה קודם שקיעת החמה, ואם אשכח הרי מניה ימים ושבעות למצה: L

[קלג] קריאת שמע.

ה) פעם אחת היה תינוק אחד מורכב על כתיפו של רבי בבית הכנסת הגיע לקרות קריאת שמע אמר להוציא התינוק מעליו משום דסתם תינוק באשפה, ואין ראוי לקרות קריאת שמע אצלו:

[קלד] בענין תפילה.

ה) פעם אחת היה מסך מים על גבי רגליו בבית הכנסת, ראה רבי ופסק תפילתו ויצא עד שנשבר המקום, ולא רצה להרחיק ארבע אמות. ג) דאמרינן לנבי צואה כוליה ביהא כארבע אמות דמיא, ושיב חור לראש ג) דהו אכזה הוה אויל בתריה דרבי יוחנן, וקא קריאת שמע כי מטא למכוואית המטונפיה פסק כו' אם שהה כדי לנמור את כולה חזור לראש, אם שהה במקומו והמתין עד שיפנו הצואה או אפילו יצא חוץ לבית הכנסת אלא שלא הפסיק מותר להתחיל במקום שפסק אם לא שהה כדי לנמור את כולה, ואף על פי שדבר רבי אבהו באמצע קריאת שמע מותר לו להתחיל במקום שפסק אם לא שהה לנמור, דשאני קריאת שמע שהרי שואלין בו מפני היראה ומפני הכבוד ורבי אבהו מפני היראה פסק ושאל ומתה, אבל שמענה עשרה לעולם אין מפסיקין:

[קלה] דין מותר להתקן.

ה) העיד רבי על אדם גדול ומנו רבי שניאור בר יהודה בר ברוך שראוהו שחתך בשבת קשרי הכביש שהיה מקושר בישפור כשהוא צלי:

[קלז] דין פקדון.

ה) מעשה באשה שהפקידה שכעת לבתו של רבי הקטנה ונאכדה הימנה, אמר רבי כדון הוא שאין לי לפרע אבידת בתי הקטנה, דאמרינן נשים ועבדים וקאנים פניעתן רעה שאם הויקו אין משלמין אפילו לאחד שגדלו ואחדים שחוקו בקן חייבין, אלא הואיל והייבין על ידי בני ביתי ניווקה, אפי' לה דמי השבעת ולא יתיר שאם היתה שוה ששים זוז ובעלים מעלין איתו בדמים אפילו הוא הפקידה ביד עצמי, אין לה אלא דמיו בלבד.

הערות

זו כמו בקריאת שמע של ערב, אם כן כבר יצא ידו ספירה, ובסחזור ומברך בלילה נמצאת ברכה לבטלה, סוף דבר לא ידעתי לוח ענין ואין הרב זיל תתום עליו עביל, אולם כאשר הראה הם רבני רש"י לפנינו ובאיסור והיתר:

[קלג] ה) פעם אחת, הובא באיסור והיתר ס"י קב"ו.

[קלד] ה) פעם אחרת, הובא באיסור והיתר ס"י קב"ו. ג) דאמרינן, ברכות ב"ה ע"ב ג) דהו אכזה הוה אויל בתריה דרבי יוחנן, ברכות ב"ה ע"ב.

[קלה] ה) העיד רבי על אדם גדול ומנו רבי שניאור בר יהודה בר ברוך, הובא באיסור והיתר ס"י קב"ו, וכן מצאתי הובא זה בסחזור וישרו הלכות פ"ב ס"י ע"ב (ער 291), וכן הביא בן בעל שבלי הלקם ענין שבת ס"י פ"ג, ושם בסחזור וישרו אחרי המלות כשהיא צלי, ס"י דתית ליה בחיובות שבבלים, דאמרינן בבוצה [דף לא ע"ב] סתיה ומסקי' והיתק, ואורות רבי שניאור בר יהודה, הביא בעל שם הגדולים אות שי ס"י 190 רבינו שניאור בר יהודה ב"ה ברוך וצ"ל, ס"כ שבלי הלקם שבלת ס"ז ומביא ראיה ממנו שהיא אדם גדול ע"כ.

[קלז] ה) מעשה באשה, הובא באיסור והיתר ס"י ק"ל.

ילד
בו
לה
כל
ל
גל
זד
יד

ז
ל
ד

7

ספר
שבלי הלקט
השלם

כולל פסקי דינים והלכות, גם חדושים מגאונים קדמונים,
ופירושים על מאמרי חז"ל (גם פירושים על תפלות השנה
והגדה של פסח, וטעמי כל המנהגים ויסודם ומקורם)
הברו

דבינו צדקיה ב"ר אברהם הרופא ז"ל

בתחלת המאה הראשונה לאלף השני
היה טמון וצפון בכתב יד עד כה, הוצאתו לאור
בפעם ראשונה, ע"פ כתב יד ישן נוסח, עם תקונים
עפ"י השוואה עם כתב יד שני, ועם הקדמה בראשו
אני

שלמה באבער

מלבוש

(נוסח השער מדפוס וילנא תרמז)

ספר

שבלי הלקט הקצר

נדפס בוונצואה שנת ש"ו

נדפס מחדש במהדורה מפוארת באותיות מאירות עינים
בתוספת אלפי מראי מקומות והפניות
הערות ופענוח המקורות

יזא לארי על --- זכרון אהרן

מחבר ומוציא לאור

לארבעה עשר יום היום לעומר ארבעה עשר יום שהן שני שבועות, וכן לשלשה לארבעה וכן לכולם עד שבעה שבועות, עד עשרה ואמר ימים ומאחר עשר ואמר יום, וזה דרך צחות לשון הקודש.

ואחר כך אומר יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שתשיב עבודת בית המקדש למקומה במהרה בימינו. יש תמיהין⁴⁹ וכי מה ענין עבודת בית המקדש להזכירה עם ספירת העומר, והלא ספירת העומר אין תלוי בבנין הבית, ועוד הוא חובת הגוף ונהגת בכל המושכות. וכתב אחי ר' בנימין נר"ו, אע"פ שאין הספירה תלויה בבנין הבית הרי הקצירה וההבאה תלויה בבנין הבית. ועוד הלא יום הנף דהיינו כל ששה עשר אסורין באכילת חדש כתקנת ר' יוחנן בן זכאי, לכך ראוי להזכיר עבודת הבית ולהתפלל עליה לחזור ליושנה. ועוד כתב מה שלא נהגו לברך שהחיינו⁵⁰, לפי שזמן ספירה תלוי בקביעת פסח, כמה דתימר וספרתם לכם ממחרת השבת, לכן נראה שאין מברכין עליו זמן ודי לו בברכת זמן של יום טוב עצמו. ואינו דומה לסוכה ולולב שטעונין זמן ואינן נפטרים בזמן של יום טוב עצמו, דהתם איתחייב בזמן משעת עשייה ואם לא בירך משעת עשייה מברך בשעת קיום המצוה, ושופר נמי שטעון זמן שהרי יש בו מעשה של

תקיעות, ובכל הני סוכה ולולב ושופר אית בהו מעשה מה שאין כן בספירת העומר.

ומנהג שלא להזכיר סך הימים והשבועות דבר יום ביומו עד שיברך, ומנהג הגון הוא, שכיון שהזכיר סך הימים והשבועות למה יברך והלא כבר קיים מצות ספירה ולמה יחזור ויברך, והלא אין המצוה בכרכה אלא בספירה, וכיון דאמר אביי דצריך למימני ימי ושבעי. ונראה שאם הזכיר סך הימים או השבועות בלא ברכה שמברך ומזכיר שניהם ואינה ברכה לבטלה, אחרי שלא הזכיר שניהם תחילה.

ומצאתי בשם ר' יצחק⁵¹ בין פסח לעצרת → כשהציבור ממהרין להתפלל ערבית מבעוד יום, מונה רבי עם הצבור הימים והשבועות בלא ברכה, מימר אומר אם אזכור בלילה בביתי אחזור ואברך כדין ונמצא שלא ברכתי לבטלה קודם שקיעת החמה, ואם אשכח הרי מנתי ימים ושבועות למצוה. L

שבולת רלה

מה שנהגו הנשים⁵² שלא לעשות מלאכה לאחר שקיעת החמה בימים שבין פסח לעצרת, יש תולין הטעם לפי שבין פסח לעצרת

דין הנשים שנהגו שלא לעשות מלאכה בלילות בין פסח לעצרת כל הלילות של ספירת העומר

49. מתמיהה זו נראה שסבר רבינו שספיה"ע בזה"ז מדאורייתא דא"כ פשיטא מה השייכות שמבקשים שנזכה לקיים המצוה מדאורייתא, וכ"כ בשעה"צ סי' תפ"ט סקט"ו. ועי' תוס' מגילה כ', ב סוף ד"ה כל.
50. טעמים לזה ראה גם בבעה"מ פסחים כח, א, בשו"ת הרשב"א ח"א סי' קכ"ו, בר"ן סוכה כב, ב ד"ה כתבו, שו"ת הרדב"ז ח"ד סי' רנ"ו. ובטעם הבעה"מ והרשב"א ראה מה שהאריכו בעקידת יצחק פרשת אמור שער ס"ז, ובשו"ת מהר"י אסאד אור"ח סי' קנ"ד וקנ"ה ושם גם על תירוץ ר' בנימין שהביא רבינו. ובענין טעם הר"ן ראה שו"ת מהרלב"ח סי' ס"ב.
51. האורה ח"ב סי' קל"ב, אור"ח לרש"י סי' קכ"ו. ועי' מה שתמה בזה הרשב"א בשו"ת ח"א סי' רל"ה, ובביאור הגר"א סי' תפ"ט סק"ה נראה שמסכים לדברי הרשב"א. וע"ש במג"א סק"ז.
52. האם מנהג זה שייך בעיקרו אף לאנשים, ועד מתי אין לעשות מלאכה בערב, עי' בט"ז וברכ"י ומ"ב בס"י תצ"ג ס"ד, ובשו"ע הרב סק"ט. והאם נהגו בזה בכיום הזה ראה בחק יעקב שכתב שלא נהגו בזה, והערוה"ש כתב דנהגו, ועי' שו"ת בית דוד סי' רע"א שכתב דתליא במנהג העדות והמקומות. עי' להלן שהביא רבינו טעם נוסף בשם ר' בנימין, ועי' בטור שם טעם רביעי.

ויש מי
עו
נשים ב
הן⁵³, ש
מקומות
אבל לא

53. כן י
טוב, ור
54. ראה
ג.

מחזור ויטרי

לרבינו שמחה מויטרי
תלמיד רש"י

יו"ל במהדורה מתוקנת עפ"י כתבי יד
עם הערות הארות שינויי נוסחאות
מראי מקום סיכומי שיטות ומבוא

מאת

הרב אריה בן לאאמור הגר"י זצ"ל גולדשמידט

כרך שני

[עמודים רצג - תרג]

מכון אוצר הפוסקים
פעיה"ק ירושלם תובב"א
בשנת התשס"ד לפ"ק

ירי
זיב
זוכ
על
זם.

והיה כ^א לפנות ערב יבאו לבית הכנסת, ואומ' אשרי. ועומד שליח ציבור ואומ' ובא לציון וסדר קדושה. קדיש עד דאמירן. ומתפללין כמו בשחרית.

ספירת העומר

יג. ולאחר¹ סיום תפילת ערבית מברכין מעומד²: ברוך אתה יי' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וציונו על ספירת העומר. היום יום אחד. ואומר: יהי רצון מלפניך יי' אלהינו ואלהי אבותינו שיבנה בית המקדש במהרה בימינו. וכן כל לילה ולילה עד שבועות. ומצוה³ למימני יומי⁴ ומצוה למימני שבועי². ובעמידה³, לפי שכל מעשה העומר ישנו⁴ בעמידה. ועוד שנאמר (דברים טז, ט) מהחל חרמש בקמה, אל תקרי בקמה אלא בקומה⁵.

שינויי נוסחאות
כא. קטע זה ככ"ל כלכל.
יג. א. מעומד ככ"מ.
ועי' הע' 3.
ב. מכלן ולאך ליחא
ככ"מ. ג. יומי ...
שבועי ככ"ס וסכ"י
(וכנ"ל לפנינו). וככ"ל
הסדר הסוף. ד. ישנו
בעמידה ככ"ס וסכ"י.
וככ"ל: בעמידה היה.
ה. עד סוף הסימן
ככ"ל.

7 ← תי"ז ר"ה התפלל⁶ של ערבית ביום⁸, ולא רצה לברך על ספירת העומר עם האחרים, כי היה דואג שמא יעשה ברכה לבטלה, וספר עם האחרים ולא כירך, והיינו תמיהים ספירה זו למה, ואמ' שמא אשכח ונמצאתי קרח מיכן ומיכן⁹.

זנו
זית
זינו
זח
זמן
זרה
זאת
זוך
זית
זע
זנס
זשך
זות
זזה
זנה
זור:
זעה
זג
זלא
זים
זני
זמן
זיח
זים
זא:
זי:
זני
זיש

ואברך כרין, ונמצא ברכתי ברכה לבטלה קודם שקיעת החמה, ואם אשכח הרי מניתי ימים ושבועות למצוה. והשוה גם אבודרהם סדר ימי העומר, י-ם תשכ"ג עמ' רמב, בשם "מחזור ויטרי", והוב"ד בכ"י סי' תפט, ולדינא בשו"ע שם ס"ג. נוסח זה שבמקורות אלו, הובא גם אל הרשב"א (ח"א סי' רלה) ע"י השואל (יומה שאמרת בשם רש"י בענין ספד"ע כשממהרין וכו'). הנוסח שלפנינו כאן, מכ"ל, הוא איפוא שונה בסגנונו מכל המקורות האחרים שלפנינו. ועי' רשב"א שם שפקפק במהימנות דברים אלו: "לא ידעתי אנה כתב רש"י ז"ל, ואני תמה אם אמרה הרב ז"ל, ואם אמרה אחר כשמו אומר אני שתלה בוקי סריקי ברבנו ז"ל ... סוף דבר לא ידעתי לזה ענין ואין הרב ז"ל חתום עליו". 8. בכל המקורות הנ"ל, מלבד באבודרהם, כתוב בהמשך "קודם שקיעת החמה", והיינו ביום ממש ולא בביה"ש. וכן ברשב"א הנ"ל מבואר שהבין דאיירי בזמן תפילת ערבית דר' יהודה מבעוד יום. ועי' גם פסקי תוס' מנחות סי' קצר: "יש בנ"א בעוד שהיום גדול סופרים" וכו'. ושם סי' קצב: "י"א דלאחר שהתפללו תפילת ערבית כיון דהוי לילה לענין ק"ש ותפילה הוי לילה גם לענין עומר". ועי' משנ"ב סי' תפט סקט"ז בשם הט"ז והגר"א שהבינו הלכה זו בביה"ש דוקא, אבל מבעוד יום לא יספור כלל. ובבה"ל כי בשם כמה אחרונים דפליגי, עיי"ש טעמם. 9. הרשב"א, פסקי תוס' ואבודרהם הנ"ל דחו פסק זה, דממנ"פ אם יש ממש בספירת יום א"כ איך חוזר וסופר בברכה, הא אין הברכות מעככות ויצא כבר י"ח. ועי' באחרונים על שו"ע שם כמה דרכים כיישוב הדבר: א) ע"י תנאי, אם יזכור לספור בלילה לא תועיל

יג. 1. טרש"י סי' תלו. 2. מנחות טו, א. 3. היינו עצם הספירה. וראה לעיל בהוספה מכ"מ, שאף הברכה בעמידה. ולהטעמים דלהלן אין הכרח בדבר, אך מסתבר שדין הברכה כדין המצוה. וזה מוכח ממש"כ הראשונים (האשכול, מהר"ו רצב"א עמ' 51; א"ח, יציאת סכ"ח, ועוד) דילפינן מספירת העומר לכל ברכת המצוות שכתוב בהן "לכס". והרבה ראשונים כתבו כן להדיא, שצריך לעמוד בברכת ספירת העומר. 4. טעם דומה לזה בשה"ל סי' רלד בשם י"מ "דאיתקש ספירה לקצירה ודרך קצירה מעומד". 5. טעם זה בריצ"ג הלי' חדש וספירת העומר עמ' קח בשם רב שמואל הכהן ש"כך קבלנו מרבנו חינו". והשוה שע"ת סי' עט; רא"ש סוף פסחים סמ"א ("דח"ד בקמה") וכו', וראה הגהות הגר"ב דלא מצא כן בש"ס, ושיער שט"ס הוא. ותמה על באר הגולה ר"ס תפט שכ' דמקור הרא"ש "מכרייתא"; האשכול וא"ח שם בשם ירושלמי (וליתא אצלינו); ידאים ס"ס רמא ("דרשא זו שמעתי ולא מצאתי מקומה"); רוקח ס"ס רצד; שה"ל סי' רלד בשם י"מ, ועוד רבים. 6. הוא ר' יצחק ברי' יהודה, רבו של רש"י, כמש"כ בשה"ל ס"ס רלד, ובהקצר כלל עג [וכיוצא בו לעיל הלי' שבת סי"ט, עיי"ש הע' 19. ולהגם תיקן מהדיר סי' האורה ח"ב סי' קלב שצ"ל בשה"ל ר' שלמה ברי' יצחק, שכן סתם "רבי" בבית מדרשו של רש"י הוא רבו של רש"י. מיהו עי' הלי' פסח סכ"ד הע' 4]. 7. בהאורה ושה"ל שם, וכן באו"ה סי' יקנו, ובתשובות רש"י סי' שז, מובא קטע זה בסגנון אחר: "בין פסח לעצרת כשהצבור ממהרין תפילת ערבית מבעוד יום, מונה רבי עם הצבור ימים ושבועות בלא ברכה, מימר אמר אם אוכזר בלילה בכיתי אחזור

שינויי נוסחאות

ו. מכלן ואיך
 גס ככ"מ וכ"א.
 ז. אשה חייבת כ"ה
 ככ"מ, כ"א וסכ"י
 (ובהלכות קטנות).
 זכ"ל: חייב. ח. הכהן
 הגדול כ"ה ככ"מ וכ"א
 (ובהלכות קטנות).
 זכ"ל: ונתנו אל הכהן
 גדול. ובעי"ל בסכ"י:
 לחם לכהן גדול (ולא
 הערה). ט. ואח"כ ...
 קצור ולאכול לכל
 ישראל ככ"ל וסכ"י
 (ובהלכות קטנות).
 זכ"מ וכ"א: ואחר כך
 היה מותר לכל ישראל.
 י. אחת ליהא ככ"ל
 וסכ"י. יא. ומוליכו
 וחביאו ככ"ל וסכ"י
 (וכע"ז בהלכות קטנות:
 ומוליכו. והוא מלשון
 מולך ומכיל האומר
 כמנוסה). זכ"מ וכ"א:
 ומוליכו ומביאו לביתו
 עם כל אנשי ביתו (וחיובת
 "ואוכלו הכהן" ליתא).

הילכות¹⁰ העומר: העומר שהיו ישראל עושין היו ארבעים ושלוש ביצים וחומש ביצה¹¹, כמשקל¹² אילו הביצים כך משקל עומר, ומן שיעור כזה אשה חייבת¹ להפריש חלה. קודם היו חוקרין בארץ ישראל¹³ על העומר באיזה מקום ימצא תחילה, והיו קוצרין אותו בערב הפסח¹⁴, וממחרת הפסח היו מקריבין אותו לפני הארון מבחוץ, ונטלו הכהן ומרימו, ומוליכו ומביאו, והיה טוחנו, ועושה ממנו לחם¹⁵ הכהן הגדול¹⁶ ואוכלו. ואחר כך היו החיטין¹⁷ מותרין לקצר ולאכל¹⁸ לכל ישראל. והעומר הזה מן חלק אחד של שדה¹⁸ אחת¹⁹ היו מביאין אותו. אבל בינורים של פירות כל זמן שרואים¹⁹ כל אחד ואחד מישאל כגנו ובכרמו הענבים והתאנים או כל מיני פירות המבכרות תחילה היה עושה בה סימ', ואחר כך ממלא את הטנא ומביאו לכהן, ומקריבו לפני הארון מבחוץ, ומרימו ומוליכו ומביאו²⁰ ואוכלו הכהן עם כל אנשי ביתו, ומותרים כל אחד ואחד בפירותיו. סליק. ע"כ ת.

יו"ט שני של גליות

י"ד. ליום שני מברכין כמו כן לגמור את ההלל. ומוציאין כמו כן שתי תורות, וקורין באחת שור או כשב, עד וידבר משה את מועדי י"י אל בני ישראל. ומפטיר קורא כדאתמול, ומפטיר במלכים וישלח² המלך² (כ"ל: בן³ שמנה שנה יאשיהו), עד ואחריו לא קם כמוהו. אשרי קדיש עד דאמירן. ועומדין² למוסף ומוליכו ומביאו לביתו

עם כל אנשי ביתו (וחיובת "ואוכלו הכהן" ליתא).
 י"ד. א. וישלח המלך ככ"מ וכ"א וסכ"י. על שני המנהגים ראה הע' ב. מכלן ואיך ככ"ל: ומתפללין כיום ראשון.

ומתפללין אבות ו
 נומפני² חטאינו וכו
 כולו. אין כאלהינו
 ע

תפילות חה"מ וקרו
 מו. ומשעברו¹ אי
 ההלל, לפי
 חטאינו ובחמשה י
 שכתבת עלינו בתו
 בקר שנים ואיל א
 וכן² האחרון לא י
 אלא והקרבתם יתו
 על כל החג הבא ו
 פסוקין. אבל היאן
 עש

אמנם כיום הראש
 הו
 מו. כיום¹ שלישי
 פרעה קדש ל
 שהוא² שני לחול ד
 גדי בחלב אמו. בי
 פסל לך, עד לא ו
 לחול המועד קורין

באילו ארבעה ימי
 בעניינו של יום,
 במדברא שלח כונ
 הביכורים. מתוך
 חד
 ששאל⁴ אם שכח
 בעיני, שיחזור של
 איפשר שאין קורי

סדור רס"ג, אשכול, אי
 וראה גם קריא
 מו. 1. סי' זה גם בסרי
 מו. 1. סי' זה גם בסר
 3. שם כב, ב. 4. ה

וממנהג קרטבא. ועי' גם תשו' חכמי צרפת ולותר ס"ג
 בשם רע"ג; העתים סי' קטא; ריצ"ג הל' קידוש עמ' ו;
 מנהג ספרד במנהגי הל' פסח סל"ז נוע"ל הל' פסח סט"ז
 אופן המדידה לפי נפח. 13. עי' מנחות סד, ב.
 14. הלשון צריך תיקון, דבעי"ט היו עושין כריכות
 במחובר, והקצירה בליל ט"ז, עי' מתני' שם סה, א.
 15. משיירי המנחה, לאחר הקטרת הקומץ. 16. משמע
 דקאי אכהן גדול ממש, ואע"פ שכל הכהנים אוכלים
 שיירי מנחות, יתכן דמחמת חשיבות מנחת העומר היה
 הכה"ג נוהג ליטול חלק בראש, כהוריות יב, ב. וראה
 שנו"ס נוסח כ"ל (וכנראה תיקון של המסדר) "ונותנו אל
 הכהן גדול", והכונה שנותנו לכהן גדול, לאפוקי קטן,
 דאין קטן חולק בקדשים, כדאיהא בקרושין נג, א.
 17. ושאר מיני דגן. 18. כלומר, שזורע חצי שדה ומניח
 חציה השני ניר, כמנחות פה, ב. 19. ביכורים פ"ג משנה א.
 י"ד. 1. מכאן גם בסרש"י סי' הלח. 2. כ"ה גם בריצ"ג
 ח"יב עמ' קו, שכן "מנהגנו", טוש"ע ר"ס רצ, ועוד.
 וראה גם קריאות והפטרות סי' כ"א, בתרגום ההפטרות
 מכ"מ. וכן נהוג היום. 3. כ"ה בריצ"ג שם בשם רע"ג,

לו הספירה הראשונה, ואם ישכח יעלה לו לשם חובת. ב)
 הברכה אינה מעכבת המצוה, אולם הברכה מעכבת לענין
 שצריך לחזור ולברך [בהגרא"א סי' ה], והשוה לברכות
 ק"ש, בסי' ס' ס"ב. וצ"ע, דשם לא נהקנו הברכות על
 המצוה, שהרי אינו אומר וציונו, וכמש"כ הגר"א עצמו
 שם. ג) אין הספירה הראשונה אלא כדי שלא יחשדוהו
 הצבור שאינו רוצה לספור, ובאמת אינו יוצא בה י"ח
 נולא משמע כן בלשון רבינו, דהו"ל לומר דהתועלת
 בספירה היא שלא יחשדוהו, ומלשון "קרת מכאן ומכאן"
 משמע דהספירה עלתה לו לאיזה דבר, ובנוסח שבטאר
 המקורות (ראה הע' 7) "הרי מניתי ימים ושבעות
 למצוה", כשמע יותר דהספירה מועלה לו למצוה.
 10. קטע זה נמצא גם בסרש"י סי' תנט, ולקוח בלשוננו
 מהלכות קטנות דרב יהודאי גאון, תורתן של ראשונים
 הורוויץ ח"א עמ' 20. 11. ע"ל הל' פסח סט"ז ד"ה
 וגזירת. 12. בשה"ל סי' ריב: "ובשם רב יהודאי גאון
 מצאתי כמשקל הביצים כך משקל העומר. והנה הביצה
 והעומר שיעורו נפח הם, ואע"כ מצינו גאונים וראשונים
 שנהגו לשער במשקל, עי' שח"ל שם מתה"ג ומדעטור

ספר

אבודרהם השלם

עם

תשלום אבודרהם

חברו אהרן מגדולי הראשונים

רבנו דוד בן רבי יוסף אבודרהם זצ"ל

והוא חבר נפלא מאד ראש וראשון המפרש והמבאר את סדרן של

כל

התפלות, המנהגים וטעמים של סדר תפלות החל השבת המועדים
ותפלות התעניות סדר הברכות - הפרשיות - וההפטרות.
פרוש ובאור הפיוטים הקדמונים - וסדר עבודת יום
הכפורים - וסדר העבור - ולוחות המועדים

חלק א

מהדורת פאר חדשה זאת מופיעה באותיות מאירות עינים מנקדת מנהח
ומתקנת על-פי דפוסים קדמונים וכתבי יד נדירים בלי חסור והשגטות
כלל. בן נוסף בזה ציונים ומראה מקום, מפתחות מפרטים לתנ"ך,
לש"ס, מדרשים ותכן ענגנים

פעיה"ק ירושלים הובב"א

שנת רבנו דוד בן יוסף אבודרהם זצ"ל לפ"ק

לילות לא יספור עוד, וְהָא לִיכָא שְׁבַע
 שְׁבַתוֹת תְּמִימוֹת. וְכֵן כְּתֹב רַבְּנֵי הָאִי, בֵּין
 בְּלִילָה הָרִאשׁוֹן בֵּין בְּשַׁאֲר לַיְלוֹת, אִם שָׁכַח
 וְלֹא בָרַךְ בּו בְּלִילָה; יִבְרַךְ בְּשַׁאֲר הַלַּיְלוֹת.
 וְכֹתֵב בְּהִלְכוֹת גְּדוּלוֹת, שְׂאֵם הַפְּסִיק יוֹם
 אֶחָד וְלֹא סֵפֶר, שׁוֹב אֵינּוּ סוֹפֵר, מִשׁוּם
 דְּבַעֲיָנָן תְּמִימוֹת, וְאֵינּוּ נִרְאֶה לְרַ"י, דְּכָל
 לַיְלָה וְלַיְלָה מַצְנֶה בְּפָנָי עֲצָמָה הִיא. וְרַבְּנֵי
 חֲנִנְאֵל כְּתֹב, לֹא מְנָה בְּלִילָה לֹא יִסְפֹּר
 בַּיּוֹם, מִדְּתַנְּן כָּל הַלַּיְלָה כְּשֶׁר לְסַפֵּיר
 הָעֵמֶר, הָא בַּיּוֹם לֹא. וְכֹתֵב בְּעַל הָעֵטוּר, אִי
 לֹא מְנָה בְּלִילָה מְנֵי בֵּימָמָא, דְּקַצִּירָא נִקְצֵר
 בַּיּוֹם כְּשֶׁר (מְנַחוֹת עֵא, א). וְלֹאפּוֹקֵי מִסְּפַקָא
 לְמַנֵּי בְּלֹא בְּרַכָּה. וְכֵן כְּתֹב הָרַא"ש, אִם לֹא
 סֵפֶר בְּלִילָה לֹא יִסְפֹּר בַּיּוֹם בְּבְרַכָּה, וְאִם
 רוּצָה לְסַפֵּר בַּיּוֹם בְּלֹא בְּרַכָּה הָרְשׁוּת בְּיָדוֹ.
 וְאִם שָׁכַח וְלֹא מְנָה לֹא בְּלִילָה וְלֹא בַּיּוֹם,
 יִמְנָה בְּלִילָה שֶׁל אַחֲרָיו, וְיֹאמֶר הַיּוֹם כֶּךָ
 וְאַתְמוֹל כֶּךָ בְּבְרַכָּה אַחַת, עַד כָּאן. וְכֹתֹב
 בְּסֵפֶר הַתְּשַׁבְּ"ץ, מִתַּר לְבָרַךְ בְּרַבַּת הָעֵמֶר
 בֵּין הַשְּׁמֵשׁוֹת, מִשׁוּם דְּסַפְקָא דְּרַבְּנָן לְקַלָּא,
 וְסַפֵּירַת הָעֵמֶר בְּזִמְנָן הִזָּה דְּרַבְּנָן, וְכֵן כְּתֹב
 רַ"י. וְנִכְתוּב בְּמַחְזוֹר וִיטְרִי, הַמְתַּפְּלֵל עִם
 הַצְּבוּר מִבְּעוֹד יוֹם, מוֹנֶה עִמָּהֶם בְּלֹא
 בְּרַכָּה, מִמָּה נִפְשָׁךְ, אָמַר אִם אֶזְכֹּר בְּלִילָה
 בְּבֵיתִי אַחְזוֹר וְאַבְרַךְ כְּדִין, וְנִמְצָא שְׁלֹא
 בְּרַכְתִּי לְבִטְלָה, וְאִם אֶשְׁכַּח, הָרִי מְנִיתִי
 יָמִים וְשָׁבוּעוֹת לְמַצְוָה. אֲכַל הַרְמַב"ם כְּתֹב,
 אִם מְנָה וְלֹא בָרַךְ יֵצֵא, וְכֵן עָקֵר. וְלִפְיֶכָךְ
 צְרִיךְ לִיזְהַר, מִי שֶׁשׂוֹאֵל אוֹתוֹ תְּחִירוֹ כִּמָּה
 יְמֵי הַסְּפִירָה, שְׂיֹאמֶר לוֹ אֶתְמוֹל הָיָה כֶּךָ
 וְכָךְ, שְׂאִם יֹאמֶר לוֹ הַיּוֹם כֶּךָ וְכָךְ, נִמְצָא
 שֶׁכָּבֵר מְנָה, וְאֵינּוּ יָכוֹל לְחַזֵּר וְלִמְנוֹת
 בְּבְרַכָּה, וְדוֹקָא כְּשֶׁהִגִּיעַ זְמַן הַסְּפִירָה,
 דְּהִינּוּ בֵּין הַשְּׁמֵשׁוֹת, אֲכַל אִם שָׂאל אוֹתוֹ

בַּיּוֹם, וְאָמַר לוֹ כִּמָּה יִהְיֶה לָנוּ מִהַסְּפִירָה
 זֹאת הַלַּיְלָה, יָכוֹל לֹאמֹר לוֹ כֶּךָ וְכָךְ הֵם,
 וְאֵין בְּזָה חֲשָׁשׁ. L

יוֹם שְׁנֵי מִתְּפַלְלִין כְּמוֹ בַּיּוֹם רִאשׁוֹן, וְגַם
 כֵּן קוֹרִין וְגוֹמְרִין אֶת הַהִלָּל, וְקוֹרִין
 בְּפִרְשַׁת אָמַר מִן שׁוֹר אוֹ כְּשֹׁב אוֹ עוֹ, עַד
 וְיִדְבֵּר מִשֶּׁה אֶת מוֹעֲדֵי ה' אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל,
 עַד סוֹף הָעֵינָן, וּמִפְּטִיר קוֹרָא כְּמוֹ בַּיּוֹם
 הָרִאשׁוֹן, וּמִפְּטִיר בְּמַלְכִים (ב' כג, א) וְיִשְׁלַח
 הַמֶּלֶךְ, עַד כִּי אִם אֶכְלוּ מִצוֹת בְּתוֹךְ אַחֵיהֶם
 (כג, ט), וּמִדְּלָג וּמִתְחִיל (כג, כא) וְיִצְוּ הַמֶּלֶךְ
 אֶת כָּל הָעָם לֵאמֹר, עַד (פְּסוּק כה) וְאַחֲרָיו
 לֹא קָם כְּמֹזְהוּ. יוֹם שְׁלִישִׁי שֶׁהוּא חָלוּ שֶׁל
 מוֹעֵד, עֲרֻבֵית שְׁחָרִית וּמְנַחֶה מִתְּפַלְלִין
 כְּדָרְכָם, וְאוֹמֵר יַעֲלֶה וְיָבֵא בְּעִבּוּדָה,
 וּמִתְּפַלְלִין מוֹסֵף כְּמוֹ בַּיּוֹם טוֹב, וּבְמִקּוֹם
 אֶת יוֹם טוֹב מִקְרָא קֹדֶשׁ הִזָּה אוֹמֵר אֶת יוֹם
 מִקְרָא קֹדֶשׁ הִזָּה. וּבְלִיל שְׁלִישִׁי מְכַרִּז
 שְׁלִיחַ צְבוּר לְקַהֵל לֹאמֵר בְּרַכְּנוּ.

כִּי אַרְבָּעָה יָמִים שֶׁל חַל מוֹעֵד, וּשְׁנֵי יָמִים
 אַחֲרוֹנִים שֶׁל יוֹם טוֹב, קוֹרִין אֶת
 הַהִלָּל בְּדִלּוּג, וּמְבָרְכִין לְפָנָיו לְקַרָּא אֶת
 הַהִלָּל, וּמוֹצִיאִין בְּכָל יוֹם שְׁנֵי סְפָרִים,
 וְקוֹרִין בָּהֶם אַרְבָּעָה, אֵין פּוֹתְחִין מֵהֶם,
 וְאֵין מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶם, וְאֵין מִפְּטִירִין בְּנִבְיָא.
 בְּסֵפֶר תּוֹרָה אֶחָד קוֹרִין בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן שֶׁל
 חָלוּ שֶׁל מוֹעֵד ג' בְּפִרְשַׁת בְּשַׁלַּח מִקְדָּשׁ לִי
 (שְׁמוֹת יג, ב) עַד סוֹף פְּרָשָׁה, וְאֵינּוּ אוֹמֵר
 קֹדֶשׁ בֵּין סֵפֶר רִאשׁוֹן לְשֵׁנִי, כִּי לֹא גִמְרוּ
 עֲדִין חוֹבַת הַיּוֹם, שֶׁהֵם אַרְבָּעָה עוֹלָם,
 אֲלֹא אַחַר הַסֵּפֶר הַשֵּׁנִי, כְּמוֹ שֶׁכְּתֹבְנוּ
 לְמַעַלָּה בְּעֵינָן חֲנֻכָּה, וְהוּא הַדִּין בְּשַׁאֲר יְמֵי
 חָלוּ שֶׁל מוֹעֵד. בַּיּוֹם שְׁנֵי קוֹרִין שְׁלֹשָׁה
 בְּפִרְשַׁת וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים, מִן (שָׁם כב, כד)

שאלות ותשובות

הרשב"א

חלק ראשון

[כרך א]

חיברו האדם הגדול בענקים, שושנת העמקים, סיני
ועוקר הרים, כבודו בדור דורים. מנחת שמן בלולה,
מאור הגולה

רבינו שלמה בן אברהם בן אדרת ז"ל

שאלות ותשובות של המלך שלמה בעטרה שעטרה
בנופך ספיר וכל אבן יקרה, משם רועה אבן ישראל
ולכל בני ישראל יהיה אור במושבותם

ועתה יצא לאור מחדש בהגה"ה מדוייקת
מתוך ספרים עתיקים וכתבי יד,
נדפס פעם ראשונה בכולניא שנת רצ"ט
ועתה יצא לאור בהדפסה חדשה, באותיות
מאירות עינים בתוספת אלפי מראי מקומות
ומפתחות מפוסק ומקוטע בצורה חדשה
אשר לא היה עדיין כבושם הזה

שנת תשמ"ט לפ"ק
מכון תפארת התורה
פעיה"ק ירושלים תוכב"א

שו"ת

סימן רל"ה

הרשב"א

קא

תשובה כיון שקדם וברך הכהן יקרא כרי שלא תהא ברכה לבטלה. ואין חוששין לפגמו של לוי במקום שיש הוצאת שם שמים לבטלה. ועוד שלא מצינו פגם לוי בכיוצא בזה. אלא בקורא וקורא לוי אחר דהשתא ודאי איכא משום פגם. אבל כשישנו ולא קרא אין כאן משום פגם, דיש לתלות שלא היה שם כשעה שפסק הכהן בקריאה ראשונה, או שמא שגגה היתה סבורין שאינו שם ולפיכך לא קרא אותו ולא קרא.

בשעה שכני אדם מצויין בבתיהן ואור הנר יפה לבדיקה. ודייקינן בירושלמי [שם פ"א ה"א] אדם במל ובית אפל [מהו] לבדוק ביממא, ואהדרו אין אורו מביהיק ביום כבלי"ה. דאלמא אין בודקין ביום אפילו בבית אפל ואפילו בנר. וקשיא לך מדתנן [שם ז, ב] אין בודקין לאור החמה ושאלו בירושלמי [שם] וכי יש חמה בלי"ה, ואהדרו הדה אמרה אפילו ביום צריך נר.

ר"ל

הא לא קשיא, דהתם בדיעבד בשלא בדק לאור י"ד, וכמו שאמרת גם אתה ופשוט הוא.

ר"ג

ומה ששאלת בקורא בתורה ונמצא פסול באותו ספר והוציאו ספר תורה אחר כשר. אם צריכין מי שקראו בראשון לחזור ולברך ולקרות בספר הכשר.

ומה ששאלת בכלי זכוכית שנשתמש בהן בחמין אם צריכין שום הכשר, לפי מה שאמרו בפרק אחרון של אבות דרבי נתן [פ"א מ"ז] תניא כלי זכוכית אין בולעין ואין פולטין.

תשובה, אותה קריאה שעשו באותו ספר הראשון אינה מוציאה מידי תקנת עזרא. ולפיכך צריך לחזור ולקרות כמנין הקורין משלשה עד שבעה לפי מה שהוא היום. וכן מעשים אצלנו הרבה פעמים.

תשובה, כן נראה פשוט שאין צריכין שום הכשר. חדא דשיעי טובא וכל דשיע טובא לית ביה קרטופני משמע דלא בלע, ועוד דחזיא להו דלא מדייתי [פסחים ל, ב].

ר"א

ר"ד

שאלת אם יש טעם למה שאין גומרין את ההלל בכל ימי הפסח כמו בכל ימי החג.

ומה שכתב הרמב"ם ז"ל [תפלה פ"א ה"י] מאימתי אומר מוריד הגשם מתחלת המוספין של יום טוב האחרון של חג עד תפלת שחרית של יום טוב הראשון של פסח. עד תפלת שחרית ותפילת שחרית בכלל קאמר, ולא דקדק הרב לכתוב עד תפילת שחרית ותפילת שחרית בכלל.

תשובה, טעם מבואר יש כזה בפרק שני דערכין (ו, א). דאמר רבי יוחנן משמיה דרבי שמעון בן יהוצדק שמנה עשר יום בשנה יחיד גומר את ההלל. ואלו הן שמנת ימי החג ושמנת ימי חנוכה ויום טוב הראשון של פסח ויום טוב הראשון של עצרת. ובגולה עשרים ואחד יום ט' ימי החג ושמנת ימי חנוכה ושני ימים טובים של פסח ושני ימים טובים של עצרת. ואמרינן מאי שנא בחג דאמרינן כל יומא ומאי שנא בפסח דלא אמרינן כל יומא, והשיבו דחג חלוקין בקרבנותיהן ופסח אין חלוקין בקרבנותיהן.

ר"ה

ר"ב

ומה שהוקשה לך כמה שאמרו בפרק קמא דמסכת... רבדירת אור לארבעה עשר

ומה שאמרת משם רש"י ז"ל בענין ספירת העמר - בשממיהרין הצבור להתפלל תפלת הערב מבעוד יום, שמונה עם הצבור ימים ושיבויות בלא ברכה. דמימר אמר אם אזכור בלי"ה בביתי אחזור ואברך ונמצא שלא ברכתי ברכה לבטלה קודם שקינות החמה, ואם אשכח הרי מניתי ימים ושיבויות למצודה.

על הפת כמי שאין לו יין שעושה הסדר על הפת כמו שכתב הרב בהלכות.

תשובה מסתברא שכל שיש לו יין צריך לדחוק את עצמו ולשתות. וכדעבד רבי יהודה בר אלעאי דלא הוה שתי חמרא ושתי ארבע כסי. ואמר צידעאי מפסחא ועד עצרתא. וכרכי יונה דגרסינן בירושלמי [פסחים פ"י ה"א] רבי יונה שתי ארבעה כסי דלילי פסחא וחזיק רישיה עד עצרתא רבי יודה בר אלעאי שתי ארבעה כסי דלילי פסחא וחזיק רישיה עד חגא. והא דרבי יהודה בר אלעאי אית נמי בנדרים [מט. ב.]. ואף על פי שמי שאין לו יין עושה סדרו על הפת אין דנין אפשר משאי אפשר. ועוד הא אפשר לו בקונדיטון וביין מבושל כדאיתא בירושלמי פרק ערבי פסחים [סו].

רלט

שאלת עוד קטן שהגיע לחנוך מהו שיצטרף לתפילה.

תשובה יש מי שאומר שמצטרף כל מי שהוא פורח, כדרך שמצטרף לעשרה בברכת המזון. ומביאין ראיה מההיא דמגילה [כד. א] שאמרו קטן קורא בתורה ומתרגם וכו'. ויש אומרים שאינו מצטרף לתפילה עד שיהא גדול ממש. ולזה דעתי נוטה וכן כתב הראב"ד ז"ל, וזה לשונו בעיא גדול ממש. והכי איתא בכראשית רבה פרשת וירא יעקב כי יש שבר במצרים [צא. ג]. וכן כתב גאון ז"ל. ויש אומרים שאף לתפילה ומביא ראיה ממה ששנו חכמים במגלה [סו] קטן קורא בתורה ומתרגם אבל אינו פורס על שמע ואינו עובר לפני התיבה. ומדאמרין שאינו מוציא אחרים מכלל דאיצטרופי מצטרף. ולא היא דאיצטרופי נמי לא מצטרף דבעיא תוך בני ישראל [ויקרא כב. ג] דומיא דבני יעקב, אבל להוציא כיון דברכות ותפלות דרבנן, וקטן שהגיע לחנוך דרבנן, סברי מימר אתי דרבנן ומפיק דרבנן דהא איכא עשר דחזו לקדושה, קא משמע לן משום כבוד צבור לא עביד גנאי הוא לצבור שהקטן מוציאן. ובירושלמי [שם פ"ד ה"ו] מוקי לה אפילו בקטן שהביא שתי שעורות. ואתיא כי ההיא דגרסינן בחולין [כד. ב] נתמלא זקנו ראוי למנותו שליח צבור ולירד לפני התיבה ולישא את כפיו. ותו לא מידי. עד כאן לשון הרב ז"ל ודבריו נכונים וכנים הם.

לא ידעתי אנה כתב רש"י ז"ל, ואני תמה אם אמרה הרב ז"ל. ואם אמרה אחר משמו אומר אני שתלה בוקי סריקי ברבנו ז"ל. דכל שמנה מבעוד יום לא עשה ולא כלום, אלא הרי הוא עומד ביום ראשון ומונה יום שני, ואורכה כמעיד מה שאינו. ואם שמא יצא בספירה ויסמוך בספירה זו כמו בקרית שמע של ערב, אם כן כבר יצא ידי ספירה וכשחזור ומברך בלילה נמצאת ברכה לבטלה. סוף דבר לא ידעתי לזה ענין ואין הרב ז"ל חתום עליו.

רלז

ולתפלת תפלת השחר קודם קרית שמע אם מציא צבור מתפללין כדי שיתפלל עם הצבור, כמו שאמר רבינו האי גאון ז"ל בתפלת הערב, ונסתפקת בדבר זה.

אומר אני שלא אמר הגאון אלא בתפלת הערב הואיל ותפלת ערבית רשות. ואפילו לדעת הגאונים ז"ל שאמרו שכל שהרגיל להתפלל קבעה על עצמו חובה, אפילו הכי אינה חובה כתפלת השחר שהיא חובה גמורה אפילו לא קבלה. ולפיכך מסמך גאולה לתפלה בשחר טפי עדיף, וכן נהגו בכל ישראל.

רלז

ומה ששאלת במי ששכח ולא אכל אפיקומן וברך ברכת המזון על כוס שלישי, כיצד יעשה.

תשובה יש בזה ענינים רבים לראשונים ז"ל. יש מי שאומר שחזור ומברך על מצה שמורה המוציא ואחר כך מברך ברכת המזון בכוס, שלא אמרו [פסחים קה. ב] בין שלישי לרביעי לא ישתה אלא כדי שלא יפיג טעם המצה בשתיית כוסות שלאחריה. ויש מי שאומר שעושה ברכה בלא כוס. ולזה דעתי נוטה משום דקיימא לן [ראה פסחים קה. ב] ברכה אינה טעונה כוס. ועוד היכא דלא אפשר לא אפשר.

רלח

שאלת עוד, מי שאינו שותה יין כל השנה מפני שמזיקו או שנאו, מהו שיעשה כל הסדר

מיתרם דלמי שס"ז
 [ו] וכחזרו הר"ף
 וחס כמ. [ז] והר"ש
 וף פסחים [ח] שס סימן
 קט:
 הר"ש במשנה וכלל
 סימן יג: ר"ן ס"ט כמ.
 י"ן נטו כנוז המקומות
 וכן כחז העור:
 משנה הרשב"א [טז]
 סימן קמ"ז

ד והשבונו. נראה לי דאם ספר הימים לחוד ולא ספר השבועות
 אין צריך לחזור, כלמיאם בגמרא [מנחות סו, א] למאן דלמחר ספירה
 דרבנן, וצ"י [ד"ה ומ"ט חזק] כחז בשם רוב הפוסקים דקיימא לן
 ספירה בזמן הזה דרבנן. ואם מנה שבועות לצד גמי יאל, כמו
 שכתב העור: ה היום. לא יאמר
 שהיום וכו', דמשמע שהוא נמנית
 טעם למה שלמעלה הימנו, אלא
 יאמר היום יום וכו'. שבועות וימים
 הם לשון זכר, כדכתיב [דברים טו,
 ט] שבעה שבועות. יאמר לעולם
 מנין המועט קודם, כגון אחד
 ועשרים יום, עיין בזה"ע סימן
 קכ"ו [סעיף ד"ה והנהגה]. מיהו ציומא
 דף ג"ה [ע"ט] אימא דהכל לפי
 מנהג המדינה נמשכנס,
 ובמדינתנו אף בלשון חול מוציין
 מנין המועט קודם. יש נוהגין לומר מזמור אלהים יחנו אחר
 הספירה:

ציונים דרמ"א ←
 ב [כ] ב"י [ד"ה כחז
 זכ"א] בשם רשב"א
 "מ"ט סימן טו] ורבינו
 חס נתיב ה' חלק ד'
 ג [כ] בשם ספר
 ישכר [פ"ד ענה ס'
 ומנהיג:

[דברים טו, ט], אל מקרי נקמה אלא נקומה: (ג) היום יום אחד
 בעומר. כן מנהגינו. אצל דברי הר"ן סוף פסחים [ר"ט כמ, א] [ז]
 שמצינו צ"י [ד"ה ומ"ט ריט] נוכר שם לעומר בלמ"ה. ונראה יותר
 נכון מנהגינו, דהא ציוס א' שמניין בחתלת ליל י"ז הוי פירושו
 צמנין ימי העומר אשר יציאו למחר
 ציוס י"ו. וציוס האחרים הוי ג"כ
 שפיר, דלמנין יומי דעומר קאי
 כולם. מה שאין כן אס חלמך
 לעומר, מהיה כוונה צליל י"ז
 לעומר דהיינו למה שזכר הציאו,
 אצל עומר לא קאי רק על ימי
 העומר, דאי אפשר לפרשו על
 ההנהגה, דהצ"ח משמע כמות, מה
 שאין כן בלמ"ה אפשר לפרשו על
 ההנהגה, כן נראה לענ"ד. אין לומר
 שהיום, אלא היום: (ד) שבוז
 זמ"ט, ולא אחת, כמו שפירש רש"י [בראשית כט, ט] אלא מלא שבוע
 זמ"ט, דשבוז הוא לשון זכר:

פרק א' מההיריק"ש

תפמי ט"ז א טע"ב וכו'. ואם ספר מיושב יאל: ואם ועגלים פטורים ממנוה ז', המצ"ס פרק ז' מהלכות ממדן [הלכה גימין]: גמ"ה [י"ב אהרן]. ואם לא אמר
 לעומר יאל נדיענד:

חק יעקב

סימן ע"ז [סימן רלז] עד עשרה אומר ימים, ומאחד עשר ולמעלה
 אומרים יום, וזה דרך צחות לשון הקדוש, עכ"ל: [יא] עד ארבעים
 והשנה יום. וכתבו תוספות במגילה דף כ' ע"ב כד"ה כל הלילה,
 ואומר יהי רצון שיבנה בית המקדש, כיון שאינו אלא הזכרה לבנין
 בית המקדש, אבל לשופר ולולב יש עשיה, עכ"ל. וכתב מהר"ל
 [הלכות ספירת העומר עמוד קנא] כשיגיע למ"ט יום יאמר שהן שבעה
 שבועות ולמחרתו הוא ערב שבועות, עכ"ל. נוהגין לומר מזמור
 אלהים יחנו, וכן כתב במ"א [סי' ה]. וחדשים מקרוב באו והדפיסו
 נוסח הספירה על פי הטור וכונת הספירות, וכהאי גוונא בהקפה
 שבלולב אומרין פסוקים על סדר כוונת האר"י ז"ל, וכן נדפס סדר
 התפלה עם עבודת הבורא, וכהאי גוונא הרבה ליקטים מקובלים,
 ונתפשט דבר זה בעיני המון כאלו כל הרוצה ליטול את השם יבא
 ויטול, וכאמת לא נאה לכסיל כבוד, כי כבוד אלהים הסתר דבר,
 ועתיק מה שכתב מהרש"ל בחשובות ספירת צ"ח ז"ל, שראיתי הרבה
 מן המדקדקים בקדוק ענינה להיחית תפילין של יד בישיבה, דע
 אהובי חדשים מקרוב באו ורוצים להיות מכת המקובלים וממדרשי
 הנעלמים ומחלשי הראות, לא יביטו באור הזוהר ולא ידעו מוצאו
 ומבואו וכונתו, אלא שכן מצאו בספרי רשב"י, ודע שכל דבותי
 ואבותי הקדושים ששמשו גאוני עולם לא נהגו כך אלא כדברי
 התלמוד והפוסקים, ועתה פקח עיניך וראה אם היה בזה ממש אי
 אפשר שלא הזכירו שום מחבר אחד, גם לא השתמיט רמז בתלמוד
 בבלי וירושלמי ספרא ופסיקתא ושאלתות [כו'], וימי שלא ידע להשיג
 סודה על נכון יבא לקצץ בנטיעות [כו'], לכן אהובי אל חלך בדרך
 אחס, ואין לך עסק בנסתרות המתהירים בחידושים כאלו הן יודעים
 ומבינים רוי התורה וצפוגיה, והלואי שידעו הגלויים, מה יפה כחו
 של רבי שמשון מקינן אחר שלמד סתרי הקבלה אמר שהוא מתפלל
 כחנוק בן יומו וכו', על כן נהוג כדרכך ויהיה להם מה שלהם, אבל
 דע שכל המשנה ידו על התחוננה, וידינו על עיונה, עכ"ל מהרש"ל.
 הרי מדבריו דאין לשנות המנהג אף בכת המקובלים, וכל שכן שאר
 שינוי המנהגים שהזכירו בספרים חדשים. ואף אי נימא דמותה
 לשנות איזה דבר לאיזה יחידי סגולה מי שמפורסם ומוחזק בחסידות
 ליודעי חן אם רוצה לכוון איזה דבר או לשנות כפי מה שמצא
 חידוש בדברי אחרונים, גם זו בהצנע לכת, ולא לפרסם הדבר לשנות
 המנהג, וצווחין כדכתיב על מי שעושה כמנהג ישנים כאלו חידושי
 תורה מאתם תצא, והשם יודע אם לעקל, ועיין לעיל בסימן ס"ח
 וכו'.

העומר עמוד קנא] כתב טעם אחר. ועיין בלבוש [סעיף א]. ועיין בר"ן
 סוף סוכה נכב. ב ד"ה וכתבו וברד"ז סימן רנ"ו [ה"ד סימן אלף שכ"ז]:
 [ה] יסופר הימים והשבועות. ואם מנה הימים ולא השבועות יצא
 בדיעבד, הסכמת האחרונים. ואם מנה השבועות ולא הימים, כתב
 המ"א [סי' ד] דיצא, כמו שכתב הטור. וכונתו כמו שכתב בשם אבי
 העזרי [ראבי"ה פסחים סימן תקנו עמוד רלז] דביום שמנה יאמר רק היום
 שבוז אחד ויום אחד, ואינו צריך לומר היום שמנה ימים, שכבר
 מנאם בשבוע העבר, וכן ביום ט' עד שמגיע לארבעה עשר יאמר
 היום ארבעה עשר יום שהם שני שבועות, וביום ט"ז יאמר היום
 שני שבועות ויום אחד, וכן לעולם, עכ"ל. מה שאין כן אם ביום
 ז' או ביום ארבעה עשר לא הזכיר הימים אפשר דלא יצא, וכן כתב
 גיסי הרב בספרו אליהו וז"ל [סי' ב] בשם רבינו ירוחם [נתיב ה"ד
 מה, א]. ועיין בכנסת הגדולה מהדורא קמא [הגב"ן] שהביא שני דעות
 אם מנה הימים בראשי התיבות, כגון היום י"ד ימים וכיוצא בזה,
 דיש אומרים דלא יצא, ויש אומרים דיצא. ולי נראה דכל כיוצא
 בזה יש לחזור ולספור בלא ברכה, כיון דלדעת הסכמת רוב הפוסקים
 דספירת הימים והשבועות רק דרבנן בזמן הזה. ועיין במ"א [סי' ב]
 שכתב דיש לספור דוקא באותו לשון שמביין מה שאומר, דאי לאו
 הכי לא הוי ספירה כלל: [ט] היום יום אחד בעומר. הסכמת
 האחרונים שלא יאמר שהיום. ובאמת מי שאומר שהיום לא אשתבש
 ויש לו על מי שיסמוך, הרקח [סוף סימן רצד] ונתניא מהרה"ל
 [הלכות ספירת העומר עמוד קנא], וכן נדפס בפסח מעובין [כת. ס]. וצריך
 לומר הפירוש כך הוא, דמלת שהיום הוא נתינת טעם על מה דמברך
 עכשיו על ספירת עומר, לפי שהיום כך וכך ימים. וכן בענין נוסח
 בעומר שכתב הרב, והט"ז [סי' ג] האריך בטעם, שאין לומר לעומר,
 אבל שבת ברוב נוסחות ישנים כתבו שיש לומר לעומר, וכן הוא
 בכל בו [סימן נה] ותניא [סימן ג] ושבלי הלקט [סימן רלז] ורוקח
 ותשובת הרשב"א [ח"א סימן תנו] ובכ"י [ד"ה כתב הרשב"א] והר"ן [פסחים
 ר"ש כח, א]. וצריך לומר דמלת לעומר משמע שהוא ליום העומר כך
 וכן ימים, מה שאין כן בעומר משמע שעכשיו הוא זמן העומר,
 ובאמת זמן העומר הוא רק יום א' דהיינו י"ז ניסן, וק"ל. וכן כתב
 בשל"ה [ריש מסכת פסחים כג, ד] ד"ה כתב הרשב"א שיש לומר לעומר
 דוק, ומכל מקום אין לשנות ממנהג שהנהג מקדם, כי יש להם על
 מהר"ש קאידנבר [אמנות שמה"ל] סימן [כ"ז] [מט] דלכתחלה יש
 לברך קאידנבר [אמנות שמה"ל] סימן [כ"ז] [מט] דלכתחלה יש

הנהגות והנהרות
 תוקן ממסדורם וכו',
 ז' הוא כמ"ה מהדו"ק:
 אכנס בחתלת הקטע
 ו כמג דל"ה "כרכת
 ומר אקצ"ו על ספירה
 וזמ היום כך וק"י, וז"ש:
 "שנינו כמנחא סימן ג'
 כמג "היום":
 "שנינו כמנחא סימן רלז
 לחא:
 "שנינו כמנחא רבי
 ז'ר הוא דלח ליה מנין
 טעם קודם, אולם כמסורה
 ז"ס שם לין דנלקוט
 ויס"ל להיקף, ונלמנת
 ואל העתיק כלשון
 לקוט, וכמג אש"כ "כ"ז,
 ז טעם ספר כש"ס
 שלפניו":
 "בש"ס"ם הקודמים
 ז' אוח ז' של באר הגולה
 זמן לפי מיתות "זמן ע"ה",
 שני חוקן ע"ס המצא
 נטור וז"ל:

בזמנו מסתלק היום האל
 חינוך יבוא

ספר
 אחד,
 יע"ש.
 והנה
 שכתב
 כר, ע
 ואם ז
 יש לו
 עוד ז
 שתקן
 ד' אי
 לחפלי
 לעשה
 ברכה
 סעיף ג
 בקמץ
 זכר ל
 [סוכה]
 [פסחים]
 מברכ
 ובמני
 שאין
 על ש
 [ס"ק]
 ובתרו
 שביע
 זו ולא
 וזו וכו'
 ועיין ג
 השבע
 פ"ח
 הגדולה
 לי דים
 כשם ג
 או אכ
 גש ד
 לעומר
 [סגה]
 ט' כ'
 הע"ז
 לעומר
 (ט)
 מנין ו
 ימים,
 הלקט
 הספי
 הכונו
 ותשי
 מין ז
 לכות
 האו ו
 ע"ה
 שלשי
 והוא
 לכתו
 כ"ז
 פוסק
 בחק

ת. הר"ר דוד אבודרהם
 [פסח ומנ] בשם מחזור
 יצרי [מ"א ענה 301]
 ופירש שם הטעם:
 ט. [אבודרהם] שם
 [משמעות] לשון
 הרמב"ם [ממדין ומוספין]
 ג. [ה] שם מנה ולא בירך
 י"א:

צינונים דר"ט"א

ט. ב"י [ד"ה מה ה"ר (ב)]
 בשם רש"בא [ש"ה מ"ה]
 סימן תתל:

לבושי שרד

תפס (א) ה"ו ב"ה
 אלא י"ב
 שופר ב"ה
 תמיכות קרי"ג
 כ"ל

הגהות והערות

י"ו י"ה ת"ה נקוד בלי"ו
 ולא בטול. א"ן לעיניו אין
 נפקא מינה בזה, אלא העיקר
 לאסוקי ללא בקמך:
 י"ז פ"ג צ"ח וכו' וכו' וכו'
 סדר מועדות, ויקריין
 העדה שם כתב ח"ל, מדרי
 מועדות אימתי איקבע ראש
 השנה... ליטא אחרים י"ב
 א"כ שכתבו לכה סדר
 תפלת המועדים 61 השני
 תמנהג התפלות שהיהו
 לנתיבות:
 ט"ו הי"ב הי"ב מהדורת
 א"כ ח"פ:

ט"ז באי"ה השנה כתב כ"ן
 ט"ח לא תלך כן בספקו
 י"ב י"ב ד"ה י"ב י"ב י"ב:
 י"ז ב"ה י"ז
 דכמהדורת י"ה י"ה י"ה
 ט"ז כתוב "כלל
 הממונות":

י"ח ב"ה המהדורות
 הגרסא "מ"מ מ"ל,
 ולפינו חוקן ט"פ מלחית
 השקל:
 י"ט ב"ה י"ה י"ה י"ה
 תק"מ"ה הגרסא "ויסימן
 ר"ח"ן א"ן י"ה י"ה י"ה י"ה

ו עד צאת הכוכבים. ואם טעה וספר זין השמשות ילא: (ד) עד צאת הכוכבים. צר"ן [פסחים ר"ש כ"ה, א] כמוז ספירה השתא ליכא אלא מדרבנן, כיון דליכא הנאה ולא קרבן, ומשום הכי עוב לספור זיוס ח' בספק חשיכה כדי שיהיו שבע שבתות תמימות לגמרי. ואין זה נכון שיכניס עצמו לספק לכתחלה, ואי משום תמימות אין להחמיר בזמן [הזה] י"י, אלא כל סופר כלילה תמימות קרינן ביה: (ו) מונה עמדה בלא ברבדה. פירוש, ודעמו מהיה שלא ללכת צ"ך עד שיצרך כלילה צביתו, וכמו שכתב רמ"א על זה. ואינו יודע א"כ מה תועלת יש לו צמה שמונה עם הקהל, בשלמא למה שכתב צ"י [ד"ה מה ה"ר (ב)] בשם אבודרהם [עמוד רמ"ן תחלה, שפיר, דהיינו שמימר אמר אם אזכור כלילה צביתי אחזור ואצרך כדן ונמצא שלא צרכתי לנטולה, ואם אשכח הרי מניתי כבר, אבל הוא עצמו כתב על זה דמדברי הרמב"ם [ממדין ומוספין ג, כ"ה] משמע דאם מנה בלא צרכה ילא, וכן עיקר, ממילא משמע דתנאי זה אינו נכון, דאין להתנות בתנאי שזכר תחלה, דאין נמנה למנוה מספק, א"כ קשה למה מונה כלל עם הצבור. וגראה שטעה כן כדי שלא יתשדוהו שהוא אינו רוצה לספור לגמרי. וקשה לי למה מונין הקהל צבדו יום, אטו צרשיעי עסקינן. וגראה דלאו דוקא מצבדו יום אמר, אלא בספק חשיכה, כמו שכתבתי בסמוך [ס"ה]. והוא רוצה לחזור ולצרך צלאת הכוכבים: (ז) שאם יאמר לו היום כך. וגראה לי פשוט שאם שאלו חזירו כמה ימים בספירה והוא משיב כך ימים ולא מזכיר בחשבונו היום כך, ודאי לא ילא, דעיקר המצוה שיאמר היום כך, וא"כ צריך לומר דמיידי כאן דוקא באומר היום כך, וכמו שכתוב היום כך כו'. וקשה לי למה לא ישיב היום כך וכן, דהא אין זה אלא תשובה למי ששאל אותו, ואין לומר דזה הוא כמו שמונה ספסם דכתב צ"י [ד"ה מה ה"ר (ב)] בשם הרשב"א [ש"ה מ"ה סימן תתל] דילא דמנאות אין לריכות כוונה, אלא דוקא אם דעמו בפירושו שלא ללכת כמו שכתב רמ"א בסמוך [ספ"ג ג], זה אינו, דהא אשכחן בסיון חפ"ד שכתב הטור בשם הרא"ש י"א דאם אין יודעים לצרך צרכת המון הוא מקרי אחסם מילי צמילי, ומוכח התם דלא ילא הוא בזה, דהא כתב הר"ר י"ב שם [פסחים פ"ג, ג] אי צעי עושה כל הסדר תחלה צבית אחרים ואח"כ הולך לצימו ואוכל, ועל זה קאי שם הרא"ש. ועוד ראייה מסיון חפ"ד [ב] לא יתן זיוס ראשון לולב לקטן קודם שילא צו כו', משמע צימית אחרים שרי, והא התם כשנותן לקטן הוא מקרי לו תחלה הצרכה מילי צמילי ואפילו הכי הוא יוצא צו אח"כ, אלא ודאי דזה דומה למתכוין שלא ללכת, וא"כ הכי נמי צמיצב לשואל על כן נראה לי דכאן לא מוהיר אלא לכתחלה שירחיק מזה מה דאפשר, אבל אם אירע שאמר לו תשובה של יום זה, ודאי לא ילא ואצרך לחזור ולמנות בצרכה. וצוה נחמא מה דקשה למה לא יודיעו מנין יום זה אלא שלא יאמר היום, אלא דנקט גווי דמעלי טפי צמה שאומר תמנוול היה כך:

ערך צ"חם צמחריק"ש

צ"ח : צ"ח [יברך ויפסיר]. ואפילו ענה אמן אמר צרכת הצבור אם תחזון שלא ללכת יצרך לעצמו: צ"ח : צ"ח [בין השבועות]. ולא יאלץ עד שיספור ואם התחיל אמר שהגיע זמן הספירה פוסק וסופר ואם התחיל קודם אינו צריך לפסוק אם יש שהיה כלילה לספור:

חק יעקב

יש לו שער ומנהג, לבוד מה שנוכח בגמרא שוה לכל. וה"ל הידורשמי [עירובין פ"ג הלכה ט]. אף על פי ששלחנו לכם סדר תפלות י"א אל חשנו ממנהג אבותיכם, עכ"ל: [י"ב] חזורים צ"פ צ"פ כשתחשך. ואם מנה בספק חשיכה יצא בדיעבד. ולדעת קצת פוסקים אפילו לכתחלה יש לספור בספק חשיכה, עיין בב"י [ד"ה וכו' שם]. ובעולת שבת [ה"ב] כתב דמפלג המנחה ולמעלה חזור וסופר בלא ברכה. וכתב הב"ח [ד"ה וכו' וכו'] ומהנהג עולם עכשוו לברך בספק חשיכה, אבל

דמנחות סימן קע"ו [קצב] ח"ל, יש אומרים דלאחר שהתפללו תפלת ערבית כיון דהוי לילה לענין קריאת שמע ותפלה הוי לילה ג"כ לענין עומר. עד כאן לשונו. על כן סומכין הקהל על הדעה זו. אבל הרוצה לחוש לעצמו יספור בזמנו. ובזה מיושב מה שראיתי בתשובת הר"ש לוי [אריה] סימן ה' שמקשה דברי הבי"א אהרדי, ומרחיק לתרין, ולפי מה שכתבתי לא קשה מידי. גם הט"ו [ס"ה] מדחיק לפרש בזה להוציא דברי הפוסקים מפשטן, ובאמת כמו

תנא

פרי מגדים

משבצות זהב

אשר אברהם

פי קבלה, יע"ש. ועיין סימן כ"ה נמ"א [ס"ק] כי ואליה רבה [ס"ק] מ"י ונסימן ס"ח נמ"א [ד"ס הסימן]. מה שכתב החק יעקב [ס"ק יל] בשם מהרי"ל כשיגיע למ"ט יום יאמר שסם שבעה שבעות ולמחרתו ערב שבעות, אינו יודע העצם, ולא ראיתי נוהגין כן נקיים ולמחרתו כ"י, וז"ע: ו ע"ד. עיין מ"א. ונכתבו: ד קוספר ביום בלא ברכה ולא ספק לקולא, ו"ל המס פלוגתא ומתחבר כמאן דאמר דקוספר ביום, ובכרה מתמירין שלא לברך, ומה שאין כן כאן. והחק לומר דהוה כאן ספק ספיקא לקולא, שמה מפלה, או אחר ערביה הוה לילה, כמו שכתב בנזות ז', אלף כמו שכתבתי, ומכל מקום אם רוצה על דל היותר טוב יספור בליל הכוכבים בלא ברכה, מאחר דליה טורח, ועיין ט"ז [אות] ה' ו'. עיין סימן חס"ו [אלף אברהם אות ב]. ונפק ספיקא לתחלה ופגוע דכא, יע"ש. ובאה"ע [סימן] ו' צ"מ שמואל אות כ"ד וכו', יע"ש, והגן: ז הבתפ"ד. עיין מ"א. מירץ בזה קושיות הט"ז בנזות ה' דקוספר בניגור בין השמשות או אחר ערביה על מנאי בלא ברכה. וקשה אי נמי מנזות אין לריכות כוונה נמי כל שמה על מנאי שפיר דמי, ועיין אות ח' בזה, וז"ע קלמ. ומה שכתב בערב שבת, עיין צ"ח העולם נוהגין להקל בנזור ועכ"פ בערב שבת שפירין בין השמשות, אבל קודם בין השמשות לא, והכ"ה שו"ס רש"ל סימן י"ג. ונפשט שו"ס הרשב"א ז"ל קודם בין השמשות לא יאל, ואף בין השמשות טוב שלא לספור עד בליל הכוכבים, וכל שכן שמקילין לומר בין השמשות ועדיין אין בין השמשות, כי לאו כולי עלמא בקיטין בזמן בין השמשות. ועיין סימן רס"א [שעף ג]. ומה שכתב שפירין קודם הדללה, עיין אות ט"ו, והיינו קודם וימן לך מיד אחר קדיש שלם, ואי"ה שם יבואר: ה דעתו. עיין מ"א. ועיין אות ו' ומה שכתבתי שם. ועיין אליה רבה אות י"ב בדברנן מנזות אין לריכות כוונה. ועיין סימן סמ"ך ומ"א אות ג'. וספירה דרבנן, עיין פרי חדש [אות ו]. ועיין סימן סע"ה [נ"י ד"ה גלגל גלגל] דמשמע דליה ליה להכ"י חילוק [הנ"ח שם] כ"י [ד"ה ומ"ה הראש] בין דרבנן לדין מורה, יע"ש. ועיין ט"ז [אות ח': ה' היום]. עיין מ"א. עיין ט"ז [ס"ק] ו'. ומשמע אף בלילין אשכח לא ישיב לו, דנאמר בכל לשון, עיין אות ב': י אינו. עיין מ"א. עיין צ"י [ד"ה כמח הראשון] בשם תשובת הרשב"א ז"ל [מ"א סימן מנ] אם

ולנקיבה הנון בסג"ל, שמנה אמות [מלכ"טא ז. י], וכשאר ענינים הפך, אחות יפה [שמאל"ב ג. א] בקמך, יפה תואר [בראשיה לט. ו] בסגול י"י. ומה שכתב המחבר ארבעה עשר ימים, עיין אה"ע עד עשרה, ימים, ומכאן ואילך יום, בסימן קכ"ו [שעף ד בהגה]. ועיין אליה רבה [ס"ק] ר', וכן נוהגין לומר אחד עשר יום כ"י: [ד' ע"ד. עיין ט"ז. עיין ב"י [ד"ה ומ"ש המן] ור"ן, וחסוד לשון יש כאן, וצ"ל רוב המפרשים כתבו דבזמן הזה דרבנן, הלכך יותר טוב לספור בין השמשות יהיה תמימות וודאי, וספק דרבנן לקולא, מה שאין כן בזמן המקדש היה צריך צאת הכוכבים, ספק תורה. וכתב הר"ן דאין נכון לעשות ספק דרבנן לתחלה, [ועיין סימן תס"ז כמ"א ס"ב ב']. ואי תמימות, אין להחמיר בזמן הזה יותר מדין תורה דבהכרח מונה בצאת הכוכבים. ועיין תוספות מנחות ס"ו א' ד"ה זכר ובתוספות כריתות י"ז ב' ד"ה מדסיפא, דבין השמשות אתחוק מקרי קצת, ובלילין משנה פרק ח' משגגות הלכה ב'. ויש לחלק ביניהם. ולהלכה לתחלה לא יספור עד צאת הכוכבים, ואם סופר בין השמשות יספור אח"כ בלא ברכה. עיין כסף משנה פרק ז' ממצה הלכה ח' בד' כוסות לא שייך ספק דרבנן הואיל ולא טורח, הוא הדין כאן, ובריש פסחים ז' [א] נישיליה כו', ואי"ה כמ"א [אות] ר' ז' אבאר עוד. ובערב שבת בציבור המאחרין יותר טוב, ולא כאותן המקדמים ואומרים כבר לילה, ורגע מקודם אומרים יום גדול לקבל שבת, וקורא אני שמים חשך לאור [ישעיה ה. כ], ואותו האור כמעט רגע לחשך. על כן ראוי למנוע זה, וישראל קדושים שומעים ומקבלים תוכחה ומסור, על כן לקבלת שבת מקדימין ולספירה מאחרין: ז (ו) מונה. עיין ט"ז. ועיין מ"א [ס"ק] זי"ן. והנה סובר הט"ז דאבודרהם כתב ד"ל אם מונה בלא ברכה יצא מן התורה, ומדרבנן לא יצא בספירה אלא א"כ בירך תחלה, שכן תקנו לברך על המצות, ואתי שפיר דקורא עם הציבור בין השמשות בלא ברכה, ושמה ישכח בלילה יצא עכ"פ מן התורה, ואם יזכור יספור בלילה בכרכה, ולמה שכתב [אבודרהם] אח"כ דלהרמב"ם יצא אף מדרבנן בלא ברכה, וכן הלכה בכל המצות דברכות אין מעכבות, בהכרח שסופר בציבור ומתכוין שלא לצאת כלל בספירה זו, ומה תועלת יש בספירה עם הציבור, ולא נימא ליה שמונה על תנאי אם אזכור לא יהיה זו למצוה כו', בכראי גונגא סובר דאפשר דלא יצא כלל. ועיין מ"א [שם]. ומה שכתב הט"ז דהציבור קורין בספק חשיכה בין השמשות, עיין אות ה', ולגבייהו דיעבר הוה משום עמי הארץ דיש בבית הכנסת ג"כ וישכחו בלילה לספור, אבל בלאו הכי אין לעשות ספק דרבנן לקולא, כמו שכתבתי באות ה', ואי"ה כמ"א [אות] ז' יבואר עוד בזה, יע"ש. ל: (ז) שאם. עיין ט"ז. הנה המחבר בסימן סמ"ך סעיף ד' פסק דמצות צריכות כוונה בדין תורה, ודרבנן י"ל דאין צריך כוונה, עיין מ"א שם [ס"ק] ג', וספירה בזמן הזה הוה דרבנן לרוב פוסקים, עיין אות ט', א"כ י"ל דאין צריך כוונה, והוה שכתב הר"ב בסעיף ג' אם היה דעתו שלא לצאת, הא בסתם יצא דאין צריך כוונה בדרבנן. מכל מקום זה שמישב היום כך וכן, מסתמא רק להשיב לשואלו דבר, אבל כוונתו שלא לצאת. ומכל מקום מה שמביא ראה מברכת המזון

באר היטב
 (יא) חזורים. והיינו בלא ברכה, שייך נכסת הגדולה [הגנ"י אות א]:
 (יב) צאת הכוכבים, ואם טעה וספר בין השמשות יאל, מ"א [ס"ק] ו'.
 ולדעת קלמ פוסקים אפילו לתחלה יש לספור נפקת משיכה, ועיין צ"י [ד"ה ומ"ש חמון] ובצ"ח [ד"ה ואפילו] ונע"ז [ס"ק] ה': (יג) כבעוד יום. עיין ט"ז [ס"ק] ו' ומ"א [ס"ק] ז' ומק יעקב [ס"ק] יג. ונראה לי דמומר לספור אחר ליל הכוכבים אפילו לא התפלל עדיין ערביה, אפילו במונאי שבת, מ"א [שם].
 ע"ש: (יד) ש"א. היינו בברכה, אלף בספירה עכ"פ מחירב לספור לעצמו, כמו שכתבתי בס"ק ג', וכתב מ"א דוקא כשהיה כוונתו שלא לצאת, אלף מן הסתם משמע דאין לברך גימט מספק, ע"ש. וכן כתב העולם שבת. אלף משמעות הט"ז כמ"ק וי"ו אינו כן, ע"ש. [מק יעקב ס"ק ד]. ועיין מק יעקב ס"ק ט"ו: (טו) היום. ואם אמר כן וכן ולא אמר היום ליה לן ביה, ט"ז [ס"ק] ו' ומ"א [ס"ק] ט, וירבך:

ביאור הגר"א

שארין צריך לצבור: [ד] והפדקין כו'. כמו שכתוב בריש ברכות כו. כן [ב] ובסוף פרק ב' דמגילה כו. כן והא קיימא לן דעד צאת הכוכבים כו'. ולאפוקי מדעת התוספות מנחות ס"ו א' ד"ה זכר. דמה שכתבו כיון שהוא ספיקא דרבנן, מכל מקום אינו נכון שייכנס עצמו לספק דרבנן. ומה שכתבו משום תמימות, הא בזמן הבית לדברי הכל בלילה, ואין להחמיר בזמן הזה יותר, ר"ן [פסחים ר"ש כ"ח א: א]. [ה] ונע"ז ג' המתפ"ד כו'. היינו בין השמשות שיוצא בדיעבד, כיון שהוא ספיקא דרבנן, כנזכר לעיל [ס"ק] ו' וכמו שכתוב בסעיף ד'. וסבירא ליה דברכה מעכב לענין זה שיחזור וירבך, וכמו שכתוב בסימן ט' סעיף ב' לענין קריאת שמע, וכמו שכתוב בירושלמי פרק א' דברכות [הלכה ה]. ועיין מה שכתבתי שם [ס"ק] ד-ו. אבל הר"ד אבודרהם [עמוד רמב] עצמו

שיערי תשובה
 הוא ערב שבעות, אבל לא שיאמר כן בשעת ספירה. ובשו"ת שבות יעקב חלק ג' [סימן כז] הקשו לו, והוא ד"ל נדחק להוכיח מכתוב ולמחרתו כו', וליחא, וכן עמא דבר שאין אומרים זה כלל:
 ומה שכתבתי שם, עיין מ"א [ס"ק] ו'.
 ע"ש: (יד) ש"א. היינו בברכה, אלף בספירה עכ"פ מחירב לספור לעצמו, כמו שכתבתי בס"ק ג', וכתב מ"א דוקא כשהיה כוונתו שלא לצאת, אלף מן הסתם משמע דאין לברך גימט מספק, ע"ש. וכן כתב העולם שבת. אלף משמעות הט"ז כמ"ק וי"ו אינו כן, ע"ש. [מק יעקב ס"ק ד]. ועיין מק יעקב ס"ק ט"ו: (טו) היום. ואם אמר כן וכן ולא אמר היום ליה לן ביה, ט"ז [ס"ק] ו' ומ"א [ס"ק] ט, וירבך:

חור בו וכתב אבל הרמב"ם [תמידן ומוספין ז. נה] כתב אם מנה ולא בירך יצא, וכן יעקב, ולפיכך כו'. ואפשר דסבירא ליה לשי"ע כדעתו הראשונה, דמרמב"ם אין ראיה, דשם איירי שיוצא ידי ספירה, והוה שכתב הרב בהג"ה אם היה דעתו כו', דוקא לענין הברכה, אבל בסעיף ד' כתב דברי הר"ד אבודרהם בחזירתו, ומקריאת שמע אין ראיה כמו שכתב הרשב"א [בריכות יא. ב. ד"ה ושמע] דברכות לא על קריאת שמע נהקנו, וכמו שכתבתי שם [ס"ק] ב. ועיין כרשב"א [שו"ת ח"א] סימן רל"ה שתמה מאד על זה, וכתב שם שאחר כתב כן בשם רש"י [תשובות רש"י סימן שז; האורה ח"ב סימן קלב]. וכתב הוא שלא רשיי תהום עליו: [ו] [הג"ה] ש"א צאת, ר"ל, אף למאן דאמר מנזות אין צריכות כונה, כמו שכתבו תוספות בסוכה ל"ט א' ד"ה עובר, ע"ש: [ז] [שעף רמב] כי ששואר

מחצית השקל
 סימן תע"ה [ד"ה כתב הימנים]: בערב שבת כבעוד יום. כיון שכבר עשאו לילה לענין שבת הוא הדין לענין ספירה, והביא חק יעקב [ס"ק יג] בשם פסקי תוספות דמנחות דאפילו בחולו אם התפלל ערביה יוכל לספור, דכמו דבני לילך רמזי בריתא דיימי ורמב"ם חזון ורמב"ם חזון ורמב"ם חזון ורמב"ם חזון

שמעון קוועסטעל
נשיא
יהודה ברמן
י"ר ועד הכשרות
דוד פונד
סגן י"ר ועד הכשרות

מאסף תורני
יוצא לאור על ידי
איחוד הקהילות החרדיות באמריקה
הרב צבי שכטר - הרב מנחם דוב גנק
עורכים

נוא יארק ניסן, תש"נ חוברת ג

תוכן הענינים

מפי השמועה ממרן הגרי"ד סולוביצ'יק שליט"א:

- ה שיטת הראב"ד בזמן בדיקת חמץ
- ז שלך אי אתה רואה
- יב רחמנא אחשבי' להבערתן
- יג הערות בריש פרק כל שעה
- טז ערב פסח שחל להיות בשבת
- יז הכשר כלים לפסח
- כא מצה של בכורים, מע"ש, וטבל
- כב לכם במצה
- כד בורך בזה"ז
- כו אכילת אפיקומן
- כז סיפור יצ"מ בלילה
- כט סיפור יצ"מ לבן רשע
- ל לפי שהוציא עצמו מן הכלל
- ל בענין זרוע נטויה
- לא הערות באמירת ההלל
- לה ספירת העומר
- לח יו"ט שחל להיות בשבת
- מ אתם אפי' מוטעין
- מא משנכנס אב ממעטין בשמחה
- מב אבן משכית
- מה גט בידה ומשיכה בידו
- מז יפת תואר
- מח נדר בקום ועשה
- נה הנשבע בתורה
- נח שחיטה בסכין פגום

כ"פ

בענין ספירת העומר

7 עיין בחוס' למס' מגילה (דף כ: ד"ה כל הלילה) שכתבו, וז"ל, ובה"ג כתב דהיכא דאינשי לברך כלילה ימנה למחר בלא ברכה, וכן הלכה. אבל אם שכח לילה ויום לא ימנה עוד בברכה, דבעינן תמימות וליכא, עכ"ל. והנה מה שהביאו דאם סופר ביום, סופר בלא ברכה, זהו משום דס"ל להבה"ג, [וכן היא שיטת הר"ח], דבעינן לילה כדי לקיים מצות ספירה, ולכן בספר ביום אינו מברך, ומאחר שכן קשה, כיון שלא יצא י"ח המצוה כמה שספר ביום, מ"ט מועילה ספירתו שיוכל לספור כלילה שלאחריו בברכה, וצ"ב. [וכאחרונים כתבו דזהו משום דהוי ספק ספקא, ספק אחד, אולי יוצאים ידי חובת ספירה ביום, וספק השני, דאפילו אין מצות ספירה אלא כלילה, מכ"מ אולי לא קי"ל כהבה"ג, שאם שכח לספור יום שלם ששוב אינו סופר. אכל ספק ספקא זו או צירוף השיטות הזו היינו דוקא לדין דמספקא לן הלכה כמאן. אבל היאך יתכן שהבה"ג בעצמו יפסוק כן, שאם ספר ביום בלא ברכה, שוב סופר שאר הימים כלילה בברכה, אתמהא.]

והנה כשיטת הבה"ג דאם שכח לספור יום שלם אבד ספירתו, דליכא תמימות, יש לחקור אם כונתו לומר שספירת כל המ"ט ימים מהוה חדא מצוה, אשר כל חלקי המצוה מעכבין זה את זה, ולכן אם חיסר יום אחד שוב אינו ממשיך לספור, כיון דחסר לו בקיום מצות הספירה, דבעינן לספירה שלימה דכל המ"ט ימים; או דיל"פ דספירת העומר מהוה באמת מ"ט מצות וקיומם נפרדים, דכל יום ויום מהוה מצוה בפ"ע, ומאי דאית ל"י דבשכח לספור יום שלם שוב אינו ממשיך לספור הוא משום דבעינן ספירה ומנין, ובחיסר יום אחד הרי חסר לו כמעשה המנין, דאין מנין וספירד לסירוגין, ואי אפשר לספור י"ט אם לא ספר י"ח, דבעינן המשכיות בספירה.

ונראה להוכיח כהצד השני, דתמימות הוי דין בהמשכיות מעשה המנין משיטת רב סעדיה גאון (שהובאה בטור או"ח סי' תפ"ט) דסבר דאם שכח ולא ספר יום ראשון של ספירה, שוב אינו יכול להמשיך ולספור את שאר הימים. אבל אם ספר יום ראשון ושכח מלספור יום אחר, שפיר יכול להמשיך ולספור בשאר הימים. והנה אי נימא דטעמא דכה"ג דבשכח מלספור יום שלם שוב אינו סופר שאר הימים הוא משום דאית ליה דכל המ"ט ימים מהווים מצוה אחת וכולם מעכבים זא"ז, א"כ איזה מקום יש כזה לחלק בין שכח יום הראשון לבין שכח אחר משאר הימים, הלא סוכ"ס חסרה לו בספירתו. אך לפי הצד השני שכתבנו, דבשכח יום שלם שוב אינו סופר עוד את שאר הימים האחרים משום

ר בחיסר תיבה אחת
יון אות ג' שמדמה

ו משום דאינו אלא
ונראה דכיון דאסור
י ומגדף (עיין במס'
מ"פ שאינם חייבים
לם, וממילא אינם
מעשה רב, דנוהגין
נא ויאמרו נא מפני
היינו דוקא בימים
זת ההלל אין צריך
דבימים שמדלגים,
זילה בימים אלו כל
זוע לא איכפת לן.

גומרין הלל בציבור
זשטות המקרא של
זצ"ע, דבגמ' (דף
זח, והיאך זה אמר
זא דליל פסח טעון
זהלל הוא בהקשר
זאותו בביהכנ"ס,
זפסחים (צה:). אפן
זסאלאוויטשיק ז"ל
זמע שאין לאומרו
זתא שם, דמדליקין
זפינן חיוב הרלקה
זחיוב מצוה משום
זח מהלל ליל פסח,

ומעתה נראה לפרש, דמה דלה
 העומר היא דוקא בלילה, דדין זה
 הלילה כשר לקיום מצות ספירה.
 מעשה ספירה. ולכן ס"ל דאם שני
 ברכה, דאף דביום אינו מקיים מצ
 אשר זה מועיל לענין שיוכל להמש
 שהרי המנין לא הפסיד, ואף בלילו
 יש כאן מנין של ימים רצופים, ונ
 סופר מכאן ואילך, והו משום דחסו
 אף שלאותו יום שלא מנה בלילה ג
 עכ"פ הספירה והמנין. ולפי"ז שפיו
 הימים בברכה, אין זה רק מטעם ספ
 וכן נראה מלשון התוס' במגילה,

והנה במחזור ויטרי (הובאו דברי
 נוהג למנות ספירת העומר אחר פלג
 פעם בברכה. ותמה עליו הרשב"א
 יוצאים בספירה אחר פלג המנחה, א
 אח"כ בברכה כשסופר בלילה, וכיו
 לבטלה, ואם לא יצא במה שספר אח
 אז, שהרי לא היא ספירה.

ואשר נל"פ במנהג רש"י, דרש"
 לילה אחד דלא הוי תמימות, ומפסיד
 חושש שמא ישכח מלמנות בלילה וי
 מקדים למנות מפלג המנחה, אבל
 ספירה, צריכים שימנה דוקא בלילה.
 דינים מצורף ליום שלמחרתו, (כגון
 ההוא כמעשה ספירה ומעשה מנין, וז
 ספירה עכ"פ מיקרי לענין זה, שאם י
 הספירה של שאר הימים, דהמשכו

והנה עיין במנ"ח (מצוה ש"ו) שנ
 והיה מונה בתחילה בקטנותו מטעם
 לאחר שיגדיל, כיון שחלק מהספירה

דחסר לו כעצם מעשה המנין, דבעינן שיהא המנין של ימים רצופים, לפי"ז
 שפיר יש לומר דאית לי' לרס"ג שיש בזה חילוק בין יום הראשון לשאר הימים,
 דאם לא ספר ביום ראשון, אז כודאי אמרינן שחסר לו כמנין, דאין הספירה
 ומנין יכולים להתחיל מיום השני. אבל אם ספר ביום הראשון, והתחיל במנין
 הספירה, שוב יכול שפיר להמשיך את מנינו אפילו אם הפסיד כמה ימים
 באמצע, דהימים שלא ספר נחשבים כמנויים מאליהם מאחר שמתחילה נקבע
 כל המנין ע"י מה שספר ביום הראשון.

ועי' משנ"ב לסי' תפ"ט ס"ח בבה"ל ד"ה סופר, שהביא בשם רב האי גאון,
 שמי ששכח לספור לילה אחד, יספור בלילה שאחריו ויאמר - אתמול הי' כך
 וכך בעומר, והיום כך וכך בעומר. והוא תמוה, דמה מועיל מה שסופר היום
 בעד המצוה דאתמול. ומן ההכרח צ"ל, שאף לרב האי הוקשה הך נקודה של
 תמימות שעורר הבה"ג, דהיאך יוכל לספור י"ט אם לא ספר י"ח, הלא מנין
 ומספר כעי המשכיות ורציפות. ולזה יעץ שיאמר בליל י"ט, שאתמול היה יום
 י"ח בעומר והיום יום י"ט בעומר, שאף שלא קיים י"ח מצות ספירה דאתמול,
 מכ"מ מועילה אמירתו זו לאפשר לו להמשיך לספור היום, ובזה הוא מחקן את
 חסרון ההמשכיות שבמנינו.

ועי' לשון החינוך (מצוה ש"ו) שהביא תחילה את שיטת הבה"ג וכתב, וי"א
 שמי ששכח ולא מנה יום אחד, שאינו יכול למנות עוד באותה שנה וכו', ולא
 הודו מורינו שבדורנו לסברא זו, אלא מי ששכח יום אחד מונה האחרים עם כל
 ישראל. וסיום לשונו צריך ביאור מה ר"ל בזה - עם כל ישראל, הלא פשיטא
 ששאר היהודים שלא שכחו אתמול מלספור כודאי ימשיכו לספור היום. וטפי
 הול"ל בפשיטות דהחסרון של ספירת יום אחד אינו מעכב במצות ספירה דשאר
 הימים. ומשמע שאף החינוך כן הבין בכונת דעת הבה"ג, דענין החסרון
 ד"תמימות הוא לא מפני שכל המ"ט ספירות מהוות חדא מצוה, וכמו ד' מינים
 שבלולב, שכל חלקי המצוה מעכבין זה את זה, אלא כמו שביארנו למעלה,
 שהחסרון הוא בהמשכיות המנין, דהיאך אפשר לספור כ"ף אם לא ספר י"ט,
 דבעינן רציפות במנין המספרים, ועל כן, בהביאו דעת מורינו שבדורנו שנחלקו
 על הבה"ג, הסביר בדעתם לדחות נקודה זו וכתב, שמונה את שאר הימים עם
 כל ישראל, כלומר, שמה ששאר כל ישראל מנו אתמול את יום י"ט, אף שלא
 הועיל לגבי אדם זה ששכח לענין זה שנאמר שיצא ידי חובת מצותו בספירה
 שלהם, אך מכ"מ הועילה הספירה של שאר כל ישראל לקבוע את מנין היום אף
 כלפי זה ששכח מלספור, ועל כן ביום המחרת ליכא חסרון של אי-רציפות
 במנין, ושפיר יכול למנות - היום יום כ"ף, דמנין שאר כל ישראל מצטרף עם
 המנין שלו להחשב המשכיות ורציפות כמספרים.

ומעתה נראה לפרש, דמה דלהכה"ג אם מנה ביום לא יצא, כיון דקצירת העומר הויא דוקא בלילה, דדין זה נאמר דוקא בקיום מצות הספירה, דרק הלילה כשר לקיום מצות ספירה. אבל מ"מ אם מנה ביום שפיר הוי עכ"פ מעשה ספירה. ולכן ס"ל דאם שכח לטפור בלילה ומנה ביום, דמונה בלא ברכה, דאף דביום אינו מקיים מצות ספירה, מ"מ מעשה ספירה שפיר הוי, אשר זה מועיל לענין שיוכל להמשיך לספור אחר כך כלילות הבאים בכרכה, שהרי המנין לא הפסיד, ואף כלילות האחרות חשיב שפיר "כתמימות", שהרי יש כאן מנין של ימים רצופים, ומאי דלכה"ג אם שכח יום שלם שוב אינו סופר מכאן ואילך, זהו משום דחסר בעצם מעשה הספירה, אבל בספר ביום, אף שלאותו יום שלא מנה בלילה לא קיים המצוה, מ"מ בספירתו ביום הציל עכ"פ הספירה והמנין. ולפי"ז שפיר יוצא, שבמנה ביום שחזור וסופר שאר הימים בכרכה, אין זה רק מטעם ספק ספקא, אלא דכל זה הוא מדינא דהבה"ג. וכן נראה מלשון התוס' במגילה, שכן הביאו מהבה"ג בעצמו.

והנה במחזור ויטרי (הוכאו דבריו כב"י לסי' תפ"ט) הביא בשם רש"י שהיה נוהג למנות ספירת העומר אחר פלג המנחה בלא ברכה, ואח"כ בלילה מנה עוד פעם בכרכה. ותמה עליו הרשב"א בתשובותיו (עיי"ש במג"א) דממנ"פ, אם יוצאים בספירה אחר פלג המנחה, אזי ימנה אז בכרכה. ועוד קשה איך יברך אח"כ בכרכה כשסופר בלילה, דכיון שכבר יצא מקודם, הויא כרכתו ברכה לבטלה, ואם לא יצא כמה שספר אחרי פלג המנחה, א"כ מה הרויח בזה שספר אז, שהרי לא הויא ספירה.

והנה נל"פ במנהג רש"י, דרש"י סבר כשיטת הבה"ג, שאם שכח לספור לילה אחד דלא הוי תמימות, ומפסיד את כל המנין של שאר הימים, ולכן היה חושש שמא ישכח מלמנות בלילה ויפסיד המנין אף לימים האחרים, ולכן היה מקדים למנות מפלג המנחה, אבל לא היה מברך אז, שככדי לקיים מצות ספירה, צריכים שימנה דוקא בלילה. אבל מפלג המנחה ואילך, כיון דלכמה דינים מצורך ליום שלמחרתו, (כגון לגבי תוספת שבת), חשיבא הספירה בזמן ההוא כמעשה ספירה ומעשה מנין, ואף שאינו יוצא אז בספירתו, מ"מ מעשה ספירה עכ"פ מיקרי לענין זה, שאם ישכח ולא יספור בלילה לא היה מפסיד יתר הספירה של שאר הימים, דהמשכיות ורציפות הספירה עדיין קיימים.

והנה עיין במנ"ח (מצוה ש"ו) שנסתפק בקטן שהגדיל כאמצע ימי הספירה, והיה מונה בתחילה בקטנותו מטעם חינוך, אם רשאי להמשיך למנות בכרכה לאחר שיגדיל, כיון שחלק מהספירה היה בקטנותו ובפטרור. וה"י נראה לומר

ז"ל
 ים,
 ירה
 גנין
 זים
 קבע
 און,
 כך
 יום
 של
 גנין
 יום
 גול,
 את
 י"א
 ולא
 כל
 י"א
 טפי
 שאר
 זרון
 ינים
 לה,
 י"ט,
 לקו
 עם
 שלא
 ירה
 אף
 פות
 עם

בוה, דאף דקטן פטור מכל המצוות, מ"מ מעשה ספירה עכ"פ הוי, וכיון שמונה כל הימים בקטנותו, הר"ז דומה למי שספר כיום, דיכול להמשיך לספור בכרכה בלילות הכאים, כיון דעכ"פ מעשה הספירה והמנין לא נפסק, ושפיר איכא המשכיות ורציפות במנינו, ולכן נראה שחייב להמשיך לספור בכרכה כשיגדיל.

בגדר קדושת יו"ט שחל להיות בשבת

ביצה (יז). ת"ר, יו"ט שחל להיות בשבת, כ"ש אומרים מתפלל שמונה ואומר של שבת בפנ"ע ושל יו"ט בפנ"ע, וכ"ה אומרים מתפלל שבע, מתחיל בשל שבת ומסיים בשל שבת ואומר קדוה"י באמצע, רבי אומר אף חותם בה מקדש השבת וישראל והזמנים. ובגמ' ברכות (מט.) איתא, דאין חותמין בשנים, דאין עושין מצוות חבילות חבילות, חוץ מזו - ומקדש השבת וישראל והזמנים, ומאי שנא, הכא חדא היא וכו'.

והנה זה ברור, דאליבא דב"ש, כיו"ט שחל להיות בשבת, שיש לפנינו ב' קדוה"י נפרדות שחלות איום זה, דקדושת שבת לחוד, וקדושת יו"ט לחוד, ואשר על כן מצרכי שתי ברכות נפרדות אקדוה"י, דא"א לכלול שתייהן בחדא ברכה, דאין חותמין בשתים. אך לדעת ב"ה דכוותיהו קיי"ל, וכדברי רבי, יש להסתפק, אם מעיקרא דינא ס"ל ג"כ כב"ש, דב' קדוה"י נפרדות הן, ובאמת הול"ל ב' ברכות נפרדות, אך בגמ' ברכות (כח:) ייסדו דבעינן שיהיה איזה רמו בספרי הנביאים למנין הברכות שבשמר"ע, וכדאיתא התם - הני י"ח כנגד מי... הני שבע דשבתא כנגד מי... הני תשע דר"ה כנגד מי וכו'. והיות שאין מקור בתנ"ך לתפילה שיש בה שמונה ברכות, הוכרחו התנאים לצרף יחד שתי ברכות אלו דקיימי אקדוה"י, מתוך שעניינן שוה [חדא היא], וכמו שביארנו לענין תשע ברכות דתפילת ר"ה [במסורה חוברת ב]: או דנימא דב"ה פליגי אכ"ש בעיקר וביסוד הדברים, וס"ל דכיו"ט שחל להיות בשבת אין כאן שתי קדושות נפרדות, אלא שתייהן מתמזגות יחד להוות חדא קדושה, ואשר לזה כיוונו בגמ' ברכות באמרם - הכא חדא היא.

ועגמ' ברכות (מט.) הנ"ל, דכיו"ט שחל להיות בשבת יש לחתום "מקדש השבת וישראל והזמנים", ועל זה הקשו, דהלא קיי"ל בכרכה שלישיית דברהמ"ז דאין לחתום בה מושיע ישראל ובונה ירושלים, דאין חותמים בשתים, ומאי שנא. ועל זה תירצו בגמ' לפי גרסת רש"י, הכא (בברכת קדושת היום) חדא היא, התם (בברהמ"ז) תרתי, כל חדא וחדא כאפי נפשה. וגי' הכה"ג שם (הובאה

שם ברש"י) היא להיפך, הני בשתים. אבל נחמה חדא מילתא לגרסת הבה"ג ולפירושו. עכ"ז שחל להיות בשבת ששתי קדו לפי גרסת רש"י, לפי פשוטו מ לדחות].

והנה בכל ר"ה, שתמיד חי קדוה"י, וראיה לדבר משיטת ה מתכסה בו, שאין חטאת ר"ח י משאר קדושת ר"ח דעלמא, ומ קדושת ר"ה היום. [אכן עיי' מתוספתא דשבועות, והשיב שי לומר - שלא נזכר בקרא].

[ועגמ' זכחים (צ): איכעיא בהמשך הגמ' איתא (צא.) ת"ט מוספי ר"ח מקודשין משל שבו ידידי אהני, למוספי שבת לא השנה למוספי ידידי אהני, למו עפ"י פשוטו הוא, דלא רק בר' הקדושות שעל היום מהווים חז נמי אמרינן הכי, שהכל מהווה דר"ח ג"כ מחייבת אף במוסנ

ונראה, דבנקודה זו תלוי י בשבת לפי רוב הנוסחאות מוסי "או"א רצה במנוחתנו", ובנוסח הבקשה - "רצה במנוחתנו". ונו קדושת היום מתחיל בתיבות או "והשיאנו". ולכך כיו"ט שחל ענין שתי קדוה"י בחדא ברכה, מן הנכון היה לברך ב' ברכות ו גם ב"או"א רצה במנוחתנו", נפרדות של קדוה"י. משא"כ

דברי עץ חיים

ע"ש דבינו
מך הדברי חיים ז"ע

מוקדשי לברורי הלכה
ופלפולי דאורייתא
מנהגי ישראל
ומילי החסידותא

מפעל
זכרון אשר צבי

שפתי ישנים
הנחת הנאון בעל ברוך טעם זצל
על ספר הסוד הלי פסח

נליא מסכת
מבוח שאלות על הש"ס מהג"ח קנייבסקי זצל
עם התשובות

ענינים שונים
דברים הצלמדים מצמרי הגדה של פסח
קר ברא גברא • זמירות שלום עליכם

שנה ט"ו הוצרת א' [ה"א] - ניסן תשי"ב

כך לחזור ולספור בלילה בברכה, ותמהנו דממ"נ אם הספירה ביום מקרי ספירה אין אפשר לחזור ולספור בלילה בברכה, ואם אין זה נחשב לספירה מה התועלת בזה. והשתא י"ל דבאמת כשסופר מבעוד יום אין מעשה מצוה של ספירה, ומ"מ יש תועלת בספירה זו כדי להחיל על היום שם של יום ספור, ולכן מחד גיסא אם יזכר בלילה עליו לחזור ולספור בברכה, כיון שמעשה המצוה עדיין לא התקיים באותו היום, ומאידך גיסא אם הוא ישכח הוא לא יפסיד את הספירה בשאר הימים, כיון שסו"ס חל על היום שם של אחד מימי העומר, וזה מספיק כדי שיהיה אפשר להמשיך לספור בברכה. L

בענין ספירה ביום למי ששכח לספור בלילה (ד) וזה הביאור בשיטת התוס' במגילה בשם הבה"ג דמי שלא ספר בלילה יספור ביום בלי ברכה, ותמהנו דממ"נ אם יש בזה קיום מצוה מדוע שלא יברך. והשתא י"ל דכשסופר ביום חסר במעשה המצוה כיון שאין בזה תמימות, ולכן אין לברך על הספירה באותה שעה", ומ"מ צריך לספור בלי ברכה כדי שיחול על היום שם של יום ספור. וזו כוונת המרדכי הנ"ל בשם רבינו יעקב בר' יקר דשכר ספירה יהבינן ליה שכר ספירה בזמנו לא יהבינן ליה". וכעין מש"נ לעיל (באות א) בשיטת הסוברים שאפשר לספור מבעו"י, וכעין מש"נ להלן (באות ט) בשיטת הסוברים שאפשר לספור למחרת את של

היום, סבירא להו להנהו פוסקים דאף אם באותה שעה הרי זה היום הקודם, מ"מ זה כבר זמן שיש לו שייכות ליום הבא, וסגי בכך שעומדים בסמוך ליום הבא כדי להחיל עליו שם ספור. וכעין דין קידוש בשבת מבעו"י, דמבואר ברמב"ם שלמרות שאין דין תוספת שבת מדאורייתא מ"מ אפשר לקדש את השבת ביום ו' בסמוך לשבת. [עיי' בזה בביאור הלכה (סי' רע"א סי' א' ר"ה מ"ד)].

והשתא א"ש מה שיש שתמהו אין אפשר לברך במקום ספק, כמבואר בתוס' במנחות שם, די"ל דאדרבה כך היתה התקנה, לספור ככה זמן, כך שכל היום יהיה ספור. אכן רק בביהש"מ אפשר לברך ולא קודם לכן. וע"פ מה שביארנו בזה בקובץ בנתיבות ההלכה (כרך ל"ט עמ' 87). [ומה שכאן אפשר גם לברך על הספירה בביהש"מ, למרות שבשכח לספור בלילה וסופר ביום נתבאר לקמן (באות ד) שאין מברכים אף שגם שם הוא מחיל בזה דין של ימים ספורים, יש לחלק דהשוכח בלילה וסופר ביום ה"ז רק חקנה בדיעבד למי ששכח, משא"כ בביהש"מ י"ל דס"ל להנהו ראשונים שכך תקנו מלכתחילה].

שיבת רש"י שסופר מבעוד יום והווי יבשר בלילה
 (ג) וא"ש נמי שיטת רש"י דס"ל שיש לספור עם הציבור מבעוד יום ואחר

טו. וכבר כתבו כמה אחרונים דאין לברך על מצוה הנעשית שלא בשלימות. ועיי' בחי' הגר"ח (פי"ב משו"ת) ה"ט סו"ד וזנה בחולין) מש"כ בהא דכל שאין המצוה בשלימות אין מברכין עליה כגון בגולד מחול דאין מברכים על הטפת דם ברית.
 טז. ואפשר שיש בזה נפק"מ לדינא, במי ששכח לספור בלילה ורוצה לספור ביום, דיתכן שבספירה זו לברע לא שייך לצאת ידי חובה בשמיעה מדין שומע כעונה כיון שאין זו ספירה של מצוה אלא

פי' הסו"ס
 י"ג המנחה
 - שהספירה
 ז"ל של יום
 ש בפסחים
 ריה"ם שרין
 זפק השיטה
 טרם הגיע
 מת הענין
 עומר אמר
 י"ל קודם
 כן להם
 דם שהוא
 זו שאפשר
 ריבין שאין
 , וכן א"ש
 צאים יד
 שאין סוף
 שמו של
 יש לשער
 ימותואלת
 פ' הספירה
 י"א מד"ב
 י"לה מי
 ידה אח
 י"ב, ודיע
 ז ספורה
 שיבה את
 מר לדין
 יטה, כ'
 גם אם
 הלילה

שאלות ותשובות

עונג יום טוב

כולל

שות בארבעה חלקי שו"ע או"ח יוד ח"מ אה"ע.

כא"ת הרב הגאון האמיתי משנתו זך ונקי סיני ועוקר הדים פאר
הדור והדרו נ"י המפורסם בתורתו וצדקתו כש"ת מרה רפאל
יום טוב ליפמן היילפרין זצ"ל האב"ד דק"ק ביאלסטאק.

ווי לנא

ברסום ר' יהודה ליב בן המחקק מ"ה אליעזר ליפמאן מיץ נ"י.

שנה תר"מ לפ"ק

לראי' וכמו שבארטו. וז"ל מילה לילה מיקרי לא חיי למילה ולא סיי זמנ' להכי כתיב אחוה ולא אחות :

וראייתי להרנ בעל ברזי יוסף ז"ל שכתב בספר רבינו ישעי' הראשון ז"ל דבשלוש בגד זיניח בלילה עובר בעשה כמו המניח הפילין אחר שקיפה החמה. והנה הא ודואי דאס הי' מלוכס בלזיניח מנשד יוס דאז' להסיק מהשקיעה דאס גס בחפילין ספק הרמב"ם ז"ל בהלכות הפילין דאס הי' עליו מנע"י ליכא עשה דושמרה. וכן מוכח גמ' דמנחה דקאמר גזירה משום כסות לילה ואי נימח דאסור להיות מלוכס בלזיניח בלילה לא שייך לגזור על כלאים בלזיניח שמה יח' מטוסה בלילה ויעבור על אסור כלאים דאס בלא"ה לא יתקפה בהן בלילה דאסור להיות לבוש בלזיניח בלילה ח' דכשאח לבוש כבר מותר כמו בחפילין ולהכי גזריק בכלאים משום כסות לילה. ומ"ש בספר מורח"ו ז"ל שיש לומר להפיר בלזיניח חיקה אחר שקיפה זמ"ג דאס מהא דאמר גזירה משום כסות לילה מוכח דשרי. ואפילו ללובקן להחילה בלילה לא ידעתי מנין דאסור דאס גס הפילין ילפינן אסורא מקרא דושמרה אח דאסור האות כדאיתא במנחה (דף לו) כ"מ שאמר השמר פן ואל איש אלא ל"ה ע"ש ובזיניח דליכא קרא מנלן דאסור ז"ע :

ובענין מש"כ הר"מ ז"ל בהלכות שבועות דהשבע שלא ללבוש בגד ד' כנפיה מקרי נשבע לבלע לא המנוח והמה עליו הר"מ ז"ל (סימן ד') דמנל דנראה דכיון דאיש מתייב ללבוש בגד ד"כ רק אס לובש בגד ד"כ בלי זיניח עובר במ"ע. אבל אם איש לובש כלל איש מנבל מ"ע לא מקרי נשבע לבלע לא המנוח וכ' שר"ך למוחק זה מדברי הר"מ ז"ל :

ולענד נראה ראי' לדברי הר"מ ז"ל מהא דאמרין בירושלמי אגראו החום והר"ף בפ' שבועות שחיס דהשבע שלא לאכול מזה סתם הי' כולל המש דסתם מזה בלשון כ"א הי' מזה מזה ומזה רשות. אבל המש שבטעם שלא ליכא בכוונה לא הי' כולל ולא חיל משום דסתם סוכה בלשון כ"א לא הי' אלא סוכה מטה. ואין שטעיה חלה לבלע לא המנוח. והנה הא ודואי דאף דסוכה הרשות אינה בכלל סוכה בלשון כ"א מ"מ סוכה כל שבעה ימי הרצ מקרי נמי סוכה בלשון כ"א דהוי נמי מטה ומנכרין עלי' כל שבעה. וסוכה הרצ ככל שבעה לא הי' חוב לאכול. כדאמרין במוכס (דף כו) דסוכה כדירה מה דירה אי בני אביל אי בני לא אביל אף סוכה אי בני אביל אי בני לא אביל וכמ"ס החום דמשום שטוה יו"ט יולא בפירות ומשום מזה סוכה איש מתייב לאכול. והשאר אס נימח דמטה אשוי חובה לעשות רק אם עשה הי' מזה חלה שבעה ענה אס נשבע שלא לעשותה. אי"כ נשבע שלא לאכול במוכס נמי הי' כולל. דכולל לילה הראשונה שהיא חובה וכל ימי הרצ שאינם חוב עליו לאכול ומנו דחיל על כל ימי הרצ חיל נמי על לילה הראשונה בכלל אי"כ דגס הנשבע על דבר שאינו מתייב לעשותה ואס עשה אחת מקיים מ"ע ומנכר עליה נמי לא חלה שבעה. ושפיר קאמר הירושלמי דהשבע שלא לאכול במוכס לא הי' כולל דסתם סוכה הי' סוכה מטה. ואסוכה מטה לא חיל בין דלילה הראשונה ובין דכל ימי הרצ ושפיר כחז הרמב"ם ז"ל דהשבע שלא ללבוש בגד ארבע כנפיה הי' נשבע לבלע לא המנוח. ועיין בגדרים (דף ח') לענין קיום המטה דאמרין האומר אשנה פסק זה נדר גדול כדר כו'. ופירין והלא מושבע ועומד הוא מחר סיני. ומשאי דאי בני פטר נפשי' בק"ש שחרית וערבית משמע דודאי אי שונה ולמוד מקיים מ"ע מ"מ שבעה חלה ע"ו משום דאי בני פטר נפשי'. מיוס יס לחלק בין קיום מטה לביתול מטה. ושד דלפי מה שכתב בר"ן ז"ל להכי חיל משום דמטה דושמרה אחת רק מדרשא וחיל עלה שבועה ודוק :

ודע להבארה קאס לי על דברי המחזיקי שכתב דאס מפקד זיניחו בשבת או אפילו כחל ואין לו זיניח להספיל כגד ד"כ אש"כ רשאי ללבוש בגד. משום דהאורה לא אורה לא חלש כגד ד"כ כלא זיניח רק אורה תורה כשלוש כגד ד"כ יטיל בו זיניח. וכיון שאין לו זיניח רשאי ללבוש בגד בלי זיניח. וכן פסקין בש"ט (סימן י"ג) וכמו שהסביר הג"א שם דאס מ"י שאין לו מזהה אסור ליכא בביתו. וקאס להבארה מוא דפסקין ביו"ד (סימן כ"א) דמי שאין לו עפר לאכסו אסור לו לשחט. הא החס נמי לא כתיב לא השחט אלא"כ חכמה רק דכתיב כי יטוד יד חיה או עוף וכסה אה דמו ונימח נמי דאס אין לו עפר אש"כ לא נאכסה עליו השחיטה. ומראה דיש לחלק דהאס אס מזהה השחיטה על זמן שיכא לו עפר לבסוף יעשה שחיטה זו כחייקנה עם כיסוי וכשאנו אסרין עליו השחיטה כעמ מתמח שאין לו עפר. אין אנו אסרין עליו השחיטה אלא שדאין אחת על זמן שיכא בידו לקיים מצות כיסוי החלי בה דלאר זמן יעשה שחיטה עם כיסוי. אבל הכא אס אסרין ללבוש בגד וכשיחיו לו זיניח יטיל וילבש בגד הלא העלת הזיניח יכא שביביל הלבישה שילבש או. והלבישה דכעמ שאנו אסרין עליו אין לו חקקה. ואין שייך לומר דהזמן הלבישה על זמן שיכא לו זיניח דאס יכל ללבוש כעמ וגס דלאר זמן ולאסור לבישה דכעמ אלא דאס לא אסרין השחיטה אלא דהזן אחת משא"כ חסם דאין אסרין השחיטה אלא דהזן אחת שישחט בשעה שיכא בידו לקיים מצות כיסוי חס כבוד. דברי הטוב יו"ט ליפסאן בר"י והילפרין.

סימן ב

דין ציצית שנמוה ע"י חשוך וגדול עעני.

המג"א כתב (בס"י י"א) ולענין אס שוואן חשו' וגדול עעני' חליה כפלוהא שכתב הרב"י (בסימן ח"ס) והרצ ב"י (בסימן ח"ס) כתב דחליה כפלוהא דרבוהא ולעשה החום בחולין (דף י"ב) אס אחרים שומדים על גביהן ומלמדין אותן מהי בחו"ק דאיה דעה קלישתא ואינם שטים גמורים להכי יולאין ידי ח"מ אס לשו חו"ק אס אחרים מלמדין אותן לעשות שימור לשם מזה. אבל בשועה אין יולאין בה כמו דלא מהי בחליה גדול עע"ג. אש"כ דגבי נט מהי ג"ע ט"ג אפילו בשועה כדאמרין בגיטין (דף כ"ב) שאני נט האיל ויש בו הוכחה שאחרים לו כתוב לשם פלוני ופלוניה והוא טובח רמי אפשי' ומכוח לשמה משא"כ בחליה. ועשיית מזה נמי לחליה דמיה. ולפי דברי רבינו יונה מזה שלשה חש"ק בשאחרים שומדין ע"ג יולאין בה. ומסתברא לי שכל חלוי בהוכחה דבגט דאיכא הוכחה גמורה בשאחרים עע"ג אפילו שומה כסר ובדבר שאין בו הוכחה כלל כשחיפה אף בשאחרים שומדים ע"ג אינם כשירים. אבל בחליה דאיכא הוכחה קאס כסר בחו"ק וכשרים ע"י מה שמלמדין אותן בשומדים ע"ג. אבל שועה דלאו בר דעה הוא כלל לא. ולפי"ה אף במזה כן דליכא הוכחה כלל וכשחיפה הוא דליכא הוכחה כלל והאך אף בשאחרים עע"ג אינם יולאין בה. ולהה דעשה נראה שנסת השיינן טכ' סתם כו'. ע"כ דברי סב"י בשם הרשב"א ז"ל. ולמד המג"א שויות זיניח לשמה משחיית מזה דלמ"ד געט"ג מהי במזה מהי נמי בשויות זיניח :

ורענד יש לענין טובא כזה. ונקדים מה דאיתא ביבמות (דף ק"ד) לאתתייתן דרשם שאלך והארחה שאלה והחלוצה מן הקבץ חליהה פסולה. ובגמרא אחר רבא הוהא דאמרת קריאה מעכבה לפיכך אלא והלמה שחלט חלייתן פסולה. ומתתייתן כדר"ו דר"ו כל הראי' לבלילה אין בילה מוכחה. והחום ד"ה והא אחי הקבו מנל האי שטמא דלמח הסעס

הענין חסד דלחו בני שייסס וחלואי חזקין נמי הי' וקאס אי לזי דאיה פ דעה נטוה. ודועט שכו חליה כהקדוה. ד"ה חזקין ותייבו חליה בשועה לא מה **והרמב"ם** ז"ל כתב א וזין כהרס באין בני דעה. ובבר י היות זל בשחיטה דבר באין בני קריאה וליק מני לפי שהן בני דעה. וגם פסולה ופסול ופירוש ור"ה

ולבאורה כי דעה ל וכן נל ל' בני דעה נתייב יב"ט ב יעשו יח' בני דעה כע"כ המוס דעת דאס חזקין דגס חשקיה לענין נט כע"כ הי' חזקין לענין חליה דעס לא שייך כי דעי דעל קריאה להכי פסול אף כדר דלחו בני דעה נתייב לא ל' להאין כעל חכמות ישק' הקדשה מסוגיה דלקמן (דף ח' חליהה של אחת מהן שטמא כחלק זליהה פסולה. כפיקה וחלוי דהרבה. וה פיקה וחלוי כהרבה לא ז חליה כפיקה וחלוי כהרבה דיעה נתייב כמ"ס הר"מ ז" כמ"ס החום דלא חייב ל עע"ג. ומדוע כתב הר"מ כיון דאכשר לומר דהיה פ חלס והלמה חסוב קריאה דאיכא למימר דפסול דידהו אלא והלמה כוב להכ דעת

וג"ל דביעה הר"מ ז"ל נט החום דגעט"ג מהי גיחזקין גבי נט שכתבו חבו מקום החורף כר"י ח"ש כניי דגזריק בחורף שחא יחוב שופס כלי געט"ג מדרבנן ב חורף כגעט"ג גזירה שחא יב מהי געט"ג אף בחורף. אל ג"ע ע"ג אלא ככתיבה שופ געט"ג. דהא חקן ביבמות יוליא מולמיה ולא מהי טס לא יחרוהו ולא מהי געט"ג מייחי פלוהא דר"י כנו על לבין אחרים דר"י כוכר ק קידושין קדושין. ומשמע ה גע ותרומה געט"ג. מ"מ כ אמר במשנה נשחפה לא יוליא פריק כהא דדרשקן ואיס כ קבץ וחי חמרת יס יטוד יס דלא פשכחה כלל אישית לקס ליה להש"ס כמתנה חק מק

הטעם המוסר ללא בני דיעה נראה דבעין עד שיחטו
 מיהם ואחרי אחריו נמי דקמה חלוצה בפעומו וקמן נמי
 היו חלק י' לוי דאם כתיב בפרשה ואחרי הא לוי בני
 דעה ניהו ורלו סבד ע"ג ומלגדים אותם לעשות
 תלויים בחקיה דל"ג אחריו נמי גט שכתבו חז"ק ונע"ג כד
 הוסיף תלויים כמנהג לא מהני נע"ג אע"פ שזעיל גט ע"י"ש
ודרמנים ז"ל כתב אלס או לאמה שחלו חלוקה פסולה
 וזמן כהנה וכהנה שאלו כלל עמו כלום לפי
 שאין בני דעה ובגד חמור ה"מ וכל הראשונים על דברי
 הר"מ ז"ל שכתובים דברי הר"מ דבכ"ס אחר הטעם לפי
 שאין בני קריאה וליק חייבו אלס ולאמה ור"מ כתב הטעם
 לפי שאין בני דעה וגם פלגיהו דלויא דכאלס ולאמה היו
 פסולה ופסול יבחרם ודרמח לא עמו כלום ואינו פסול כלל :

ולכאורה כ"י דברי לתק דכאמה פקדה ואח"כ נחמיה
 וכן נל לוי יבנה מחזון הרב פסול המוסר ללא
 ניהו היו בני דעה טעם בחדש משקיה דלו לא שיק לפסול
 המוסר דעת דתא הנהיין או דק מדעבן כמו דאחריו נמי
 הרב משקיה לענין גט כגט כמנהג קדמוני קד חלוצה בחדשה
 ה"ל אחריו לענין תלויים להבי הוצרך לפסול המוסר קריאה
 דמוסר לא שיק כי הוי דעל הכי נפק דברי כנשאין לא שיק
 קריאה להבי פסול אף בחדש משקיה ויה"מ ז"ל כתב טעם
 ללא בני דיעה ניהו לא מהני בחדש משקיה ור"מ ז"ל חלוצה
 להוציא בעל המכירה ישרק כל כן אולם הנהי' כי דאחרי
 הקמה מסיבא לקמן (דף ק"י) דפרק אהנהיין דברי הרמב"ם
 תלויים על אמה חזק פוסקה נהנה וההן חרבה שחלוצה ור"מ
 שחלק תלויים פסולה ומשני חזק בחדשה משקיה חזק
 בפקדה ור"מ נחמיה נחמיה הרבה משקיה כי הכי דעל הכי נפק
 פקדה ור"מ נחמיה לא דמעבד כה קריאה ט"כ אלאמה
 חלוצה בפקדה ואח"כ נחמיה לא אחר הטעם המוסר ללא בני
 דיעה ניהו כמ"כ הר"מ ז"ל אלא הטעם המוסר קריאה וע"כ
 כמ"כ הרמב"ם ללא חרבה לן בחלוצה המוסר טונה המוסר דכ"י
 טע"ג ומשני כתב הר"מ ז"ל הטעם המוסר דעת גט קרה
 כיון דלכמה חזק דרמ"ח פסולין המוסר דעת ח"כ מליל לפסול
 אלס ולאמה המוסר קריאה הא מדרם ודרמח ליכא ליהיק
 דחריבא למינה דפסול דידעו הוא המוסר שאין להם דעה אבל
 אלס ולאמה טוב להם דעת חלוצה כמנהג דקריאה לא חמשה :

וב"ל דעיה הר"מ ז"ל נטון חזק דגם הר"מ מודה לסברה
 הרמב"ם דנע"ג מהני ור"ק כהר"מ ז"ל פסק בפ"ג מהלכות
 גירושין גבי גט שכתבו חז"ק דבעין גדול ע"ג וגם כוונ
 מקום החורף כד"י ח"כ בניטין (דף כ"ג) הייט מדעבן המוסר
 דגורין כחוקה כחא יבחרו לבדו בלי נע"ג וכמו שאבדו לכחוב
 טופס בלי נע"ג מדעבן כחא יבחרו חורף ה"ל אבדו לכחוב
 חורף נע"ג גזירה כחא יבחרו בלי גדול ע"ג אבל מה"ח
 מהני נע"ג אף בחורף אלא דכאמה לא מהני בש"ס דמהני
 ג"ט ע"ג אלא בכחובה סופר אבל גבי בעל לא מהני שזעיל
 נע"ג דכא חזק ביבמות (דף ק"ב) נחמיה או נחמיה לא
 יוליא עולמית ולא מהני כוס חקיה וכן כחומה חזק נחמיה
 לא יחרוץ ולא מהני נע"ג ור"ק דבירושלמי (פ"ק דהרומות)
 מיידי פלוגתא דר"י כנו כל ריב"ז ורענן כהרש שקידש בית
 לבין אחרים דר"י סובר קודמו קדושין ורענן סברי אין
 קדושין קדושין ומשמע חסם בירושלמי דר"י מהני נמי גבי
 גט וחרומה נע"ג מ"מ ה"ס דילן לא פינר הכי וסתחא
 אחר כחמשה נחמיה לא יוליא עולמית וכן בקדושין (דף י"ט)
 פירק כהא דרשעין ואם כי ינאף אח אשה איש פרס לאמה
 קמן וזי אחרת ים ישר לקמן מליט אישית לקמן משמע
 דלא משמח כלל אישית לקמן וכן בניטין (דף פ"ב) פשיט
 ליה לה"ס כחמשה חזק מקדושי קמן דלמי בר סויס הוא

הכחא ממשע דלא מכתבה כחוס אופן קדושין בני קמן וכן
 ככ"ג (דף ק"י) דקאמר הכה ר"ג ח"כ בורקין לקדושין
 ולגירושין ופירק וזי מאחר דדקדוקן לקדושין ל"ל לגירושין דאם
 הוא כ"י קמן בקדושין ח"כ גט כלל ע"י"ש ואם איהא דהכתי
 ע"ג כבעל המגדש הא מכתבה לה דחיק לגירושין ככלל
 דקדוה לקדושין ועון מהו הקדושין ע"י נע"ג וזי קדושין
 אף אם כ"י קמן עדיין אלא ודאי דשמיטא ל"י לחלוצה
 דלא מהני נע"ג גבי קדושין :

ומעומא דמילתא ל"ל דחוקא גבי כחובה הסופר הוא
 דמהני נע"ג אבל לענין קדושין וגירושין דעל
 טעמו וכן לענין חרומה לא מהני המוסר דכאמה כחמשה
 שהרמ"ם חמשה עם המעשה ים חזי גוויי חמשה ח' חמשה
 המורה על עשיית המעשה דמייט כחא חזק לחיוב דעניו
 להא הוא ששה מעשה הוצא ופירק פשלה דכר ענה ט"י
 המעשה רק באחרת חזר שאין המעשה פשלה ח"כ חמשה
 דעניו כעשה עשייתו להא הוא טובה דבר זכ וזי חמשה
 דהיא כעשה גורמה ושלמה ענין המעשה מהו גבי גט וכל
 הקיימים שאין האשה מתרומת אלא אם כבעל ר"מ וזין
 כחוקה קרה אלא המוכר ולוקח חובים להקניה לקניה רק
 באחרת חזר שאין חזק ענה בדברים והלן לחוד ח"כ נחמיה
 דכר ע"י מעשה עון גט ע"י כחובה ונחמיה כהרומות
 ופירק ע"י משנה ומשכרה אבל כאמה גט חזקו כלום שזעיל
 הקין ואינו פא להרומה על פשלה המעשה להא טובה אישית
 רק כחא מעשה הקין אלא חזק לזון חלוצה טובה פשלהו
 רק ע"י מעשה :

ואחרי חזק חלקו עניי החמשה זי חזק נחמיה כדור
 דק מילתא דנע"ג לא מהני אלא כדבר שאין המוסר
 מעשה הפשלה ועל הפשלה ענה ע"י מעשה רק שחמשה
 כחא להרומה על המעשה ולחשוב להא הוא טובה מעשה ט"י
 מהני נע"ג וחלמד לטון להא הוא טובה כמו בכחובה הסופר
 שאין לז"ק אלא לטון כחא כותב כדו טע"ג גט זכ חרומה
 האשה מכתבה אבל הוא כעניו אינו מדרשה ומחמשה כי
 הכי מהני אף אם אין המוסר כעניו יטל לחסבה אבל כבעל
 המגדש שחזק כחא כי דעת לגרמה ושתחלה לה ורמ"ם הוא
 מעשה פשלה גירושין כזה לא מהני נע"ג ובענין הסופר
 כעניו וזי ככמו להחלוצה ולחשוב לגרמה ואם הוא כעניו
 אין כי דיעה משני כחא קמן לא מהני נע"ג ובענין כחא
 לה מהני נע"ג וכן גבי חרומה נמי לא מהני חר"מ חזק
 שהמחמשה הוא מעשה חלוצה חרומה וע"י עמדה דכחוב
 ונחמיה לנס הרומה כה דחריבא בירושלמי פירק דהרומות
 חזק כחוב כי חמשה ט"י :

ודפי"ז ל"ל דגם בחלוצה מהני נע"ג אע"ג דבעין כוונה
 בחלוצה מ"מ מהני נע"ג דהחם נמי אין הכוונה
 מעשה החלוצה אלא שחזק לטון להא הוא חזק והוא מחמשה
 המורה על המעשה אבל אין פשלה היתר ע"י עולם המחמשה
 אלא בחלוצה כעניו פשלה והכוונה הוא רק שמתון להם
 הוא חזק ולהכי ר"י דסובר דחזק לה ובכך חזק כוונה פסול
 הוא רק מעשה הכוונה כדאמר לר"ל (בדף ק"ו) איני סוגר בין
 כחמשה הוא ולא כחמשה הוא בין שנהיגה הוא ולא כחמשה
 הוא חלוצה פסולה ואם אחרת חזק לה ובכך חזק טונה כהנה
 הכי דפוסל אם אינו מתון לפטרה מעשה חזקון כהנה ולא
 מעשה סלא נחמיה לפטרה והייט טעמא דמילתא שאין הפטור
 עמר ע"י רעוץ אלא ע"י עולם החלוצה עמר הפטור ואם אינו
 רוצה לפטרה אין כזה אלא המוסר חזקון כוונה ולהכי אחר
 ר"י חסם דחלוצה מוטעה הייט כחזק לה ע"מ שהחזק לך מחליט
 זוז דחלוצה כמנהג כחמשה דלזן חזקו חלוצה כחמשה
 ט"כ ככ"ס :

ולכאורה הא מלתא נמי טעמא כפי דמאי חזקי הא דאין
 טעמי בחלוצה הא מ"מ בניטין כיהיבן לפטרה
 היא

מסק
 לסת
 דה לא
 כעלכ
 לכת
 מסכיר
 וקסה
 א שר
 חמשה
 ונסה
 א עליו
 על זמן
 כיסוי
 עשר
 ול זמן
 ישנה
 כשסוי
 כשכל
 יו און
 הא לו
 לביטה
 ציה
 ארסה
 הא :

ע"ג
 ורבי
 זיטה
 מדון
 ור"ס
 איתן
 דלא
 שילי
 ז ט
 רמי
 יליס
 גיס
 טה
 אר
 דים
 אר
 אר
 יסא
 אף
 טס
 ג
 אי

ות
 אר
 אר
 חן
 לם
 חן
 וא

והוא יאמר לך לפטורה אלא אם חתן מחזיר זון - אבל לפי מש"כ ח"ס ד"ס דדוקא היכא דנשעין שרצה לפטורה ורצונו הוא מעיקר המחיר כמו בגירושין - בזה אמרינן כיון שאין הנבל ר"ה לנכסה אלא ט"מ שחתן לו מחזיר זון אין בגירושין חתן אלא אם חתן - אבל בתליה שאין ברצונו מעולם המחיר כ"א התליה מתרחק רק דמתחילי התליה שמתעב כטובה לפטור היינו שבוין למה הוא עשה - וכיון דבתליה אין תנאי מבוס דלהא בשליחת כטובה נמי לא שייך תנאי דהא מ"מ תכלית פשולתו ה' לשם פטור והא כ"י כטובה מעליה אף אם לא חתן דכטובה אין נחמס תנאי [ואת"ל דאמרינן ב"ה (דף כ"ה) אלא משעה היכן בשמיני כטובה ילקח - והיינו דהיקבה למ"ד תנאי לא כפי כטובה ח"כ היכן בשמיני כטובה ילקח משום כל חטוף - ופירשו הראשונים ז"ל דקוביה הש"ס ה"ח מהא דיתבין כספק שבניי ספק שמיני - ומשום דלמ"ד ה"ח הריבוס כטובה נחמס דלא עבר אבל חטוף משום דמתעב דנשעו בש"ס ה"ח הוא שמיני הוא יבן שלא משום תנאי שמתעב דהיינו תנאי כטובה שמתעב לנחמס אף הוא כטובה שמיני ואם הוא שמיני לא עבד לשם תנאי ולא אמרינן אין תנאי כטובה עבר ח"כ - שאני התו' דאם הוא שמיני ולא זמן התנאי הוא כלל להבי' לא נחמס כטובה - אבל הטובה דבר בזמן התנאי ומשום לנחמס על חזרה תנאי יאמר אף אם לא נתקיים התנאי כמ"ש לקמן בשו"כ]:

ובזה מיושב מה שהקשה הר"ב"ש הביאו הכ"מ (בפ"ד מהלכות תליה) על מה שהב"ח הרמב"ם ז"ל המוסר מודעה תליהו פסולה - ולא גבי גט כהב"ש מהלכות גירושין (ה"ט) דמוסר מודעה על הגט אינו גט כלל ואינו פוסל מן הכהונה - ולפי מה שכתבתי ח"ס דגבי גט בשעין רצון לגרסה ובין דמוסר מודעה ובניעה ותחמתה בגלוי דעתא כפי שאין זה מילוט כדאמר בב"ב (דף מ"ח) ובין דמוסר מודעה וליכא רצון אין כותבין גט כלל דחוסר מעיקר התקשר דנשעין בגרסה מרצונו - אבל גבי תליה לא נשעין רצון רק התליה בעלמא מתרחק - והא דנשעין מתעבה לפטורה הוא בגדר טובה - ואם מוסר מודעה ולא ה' רצונו לפטורה הרי מיהסר רק כטובה ותליה בלא כטובה הא כ"י תליה פסולה ופוסלה מן הארון כמ"ש - והדוקא אף כ"י מייק הא חיפסלה - וכן פסקינן בב"ב - דף ק"ו) מייק לתקן אינו פוסל דלאו רצונו פוסל כ"י חזרו ח"י כמו בלא עשה מעשה התליה ואינו פוסל כמ"ש הרמב"ם ז"ל - אבל כמתר מודעה דלא הו' רצונו ולא מיהסר אלא רצונו ובתליה הוא רק בגדר כטובה ותליה בלא כטובה פוסל על הארון וזה ברור - וחו' עשה של דבר דנשעין וקידושין כפי עדים ובלא עדים לאו כטובה הוא - ותליה לא כפי עדים כלל - רק אם אין אנו יודעין אם נעשית התליה כפי עדים לבד הדבר שהלך לה ומהי תליהו כינו לבניה ל"ע כיפחוח (דף ק"ד) ורבנן דל"ג עליו לאו משום דנשע עדים ובלאו עדים אין התליה פושלה אלא משום דנשעו ב"ד וה"ע סובר דב"ד לא מעבדי - אב"י עדים לכ"ע לא מעבדי כדמוסר כפי צרכי משום דדוקא היכא דנשעין רצון והרצון הוא מעיקר הפשלה כמו גירושין וקידושין בזה אנו חומרים דנכלא עדים לא מהני דילפינן דבר דבר ממחון דנשעין עדים - וזהו דאם עשה הדבר בלא רצון וכטובה דומה נמי שלא עשה כלל מן אם עשה הדבר בלי עדים לא נתפסו הגיעין או הקידושין - אבל בתליה דכלל רצון וכטובה נמי פושלה משום דעשה התליה פושלה היכי תפטר לומר דכלל עדים לא הו' תליה כלל הא מ"מ הלך והתליה פושלה כטובה דדוקא ב"ד איכא לומר דמעבדי אבל לא עדים :

ומעתה חזר בדרשו שיש כטובה הכוונה על התעבה ויש כטובה שהיא נזיכה בשמחה - שאלו דברי הרמב"ם ז"ל כפי' הסוגיא דלכאורה תמוה מאד כיון דבש"ס

קאמר הטעם דח"ח משום דלאו בני קריאה נינהו - ח"כ אמאי קאמר ההוא דלאו בני קריאה משכבא אלא ואלמה שאלו תליהן פסולה מאי ילפוחא דאלם ואלמה מח"ח שנייה אין יסולין לדבר לומר הך - וכה"ג פריך ב"ה (דף כ"ח) דקאמר כפלו ואלם מזה יאמר ואלה חומרת החוקקו לשיר יאמר ופריך פשיטא עיי"ש דהיינו הך ומה חידש לן בזה שלמד שופר ממלה - וה"ל קשה מאי חידש לן בזה שלמד אלא מתרש - גם קשה ליטא דש"ס (דף ק"ו) דקאמר ההם פקח וח"כ נתחשבה דמעבבה בה קריאה תרשח מעיקרא כי היכי דעל הכי נפק דהאי ליטא דכי היכי דעל שייך על פסול דעם ולא על פסול קריאה - דעל פסול דעם שייך לומר כי היכי דעל הכי נפק דנשעיהם בעינן דעם כנטייה דהיינו קידושין ובתליה היינו תליה ומהו שהעילה דעשה למשוי ח"ח מדרבנן ה"ל מושיל דעשה להוילוח בתליה - אבל על פסול שאינו ראוי לקריאה לא שייך לומר כי היכי דעל הכי נפק דהא כנטייה לא בעינן דיבור ובתליה דהיינו בתליה בעינן דיבור והכי הוה ל"י להש"ס לומר דהיינו תרשח מעיקרא דהוי רק נישואין דרבנן לא גזרו בה אף שאינה ראוי לקריאה - ליה פ"ה הרמב"ם ז"ל דנחמס פסול ח"ח הוא משום דעם ולא משום שאין להם דעת לפטורה דהא משום זה ה"ל מושיל עט"ג כשעשה החוס' - דכיון דכונה פטור בתליה הוא בגדר כטובה דמיי כתיבה שופר אף כנטו להכי מהני עט"ג כמ"ש - רק כיון דנשעין קריאה שקוראה מאן יבמי והוא אמר לא חפנאי לקחה - ובעינן שיצו הדברים כדאיכא בש"ס ח"כ (סימן קס"ט) ובכ"ג שם וכו"ל המג"ח (בסימן הש"ס) דבשפירת השומר אם לא הבין פירות המילוח לא יאמר אף בספר בלה"ק - דכיון דכתיב ספירה בשעין ב"סופר - וה"ל בשעין ודאי שודע שחייב ליבס ורשע הפירות - ובין רמב"ם (סוף הלכות תגינה) וחכמות ב"ש בזה - וח"ח אין כהם דעת שיצו עיני הקריאה ואין דעתו דעם שלימה וכוה לא מהני עט"ג דדעת בקריאה לא דמי לכטובה תליה דכטובה תליה הוא הכוונה למה הוא חולץ - אבל דעת הקריאה הדעת בעלמו היא הקריאה שחייבין שאלו ודעת הדברים שאוה אינו רוצה לקחה - וכבר כתבנו דעט"ג לא מהני אלא היכא דמתעבה הוא רק להורות על פשולת התעבה - אבל אם המתעבה נזיכה לנו בעלמא לא מהני געט"ג - וכאן דמתעבה הוא מעולם הקריאה והיא עיקר התעבה להכי לא מהני עט"ג - ואף דקריאה לא משכבא מ"מ ראוי לקריאה בעינן ית"ח אין ראוי לקריאה שאינו כפי דעת כלל - דכלבד שאין להם פה לדבר אין להם דעת להבין עיני הקריאה הינו שאין להם דעת להבין עיני זה שהיא חומרת שחייבו הפן ליבנה והוא חומר שאינו הפן לתורה - והדעת הרי הוא לשיטתא כמות קריאה דאם אין לו דעת אין כאן קריאה ולא מהני לזה גדול שומד על גביו ללמדו - ולהכי תליה ח"ח אינה תליה כלל - דאף דלכונת תליה ה"ל מושיל גדול עט"ג כמו לכל דבר דמצינו געט"ג - אבל לקריאה לא מהני גדול עט"ג - וכיון דקריאה משכבא כתיב שאינו ראוי לקריאה להכי תליהו אינו כלום מעולם שאין בו דעת דקריאה L:

והב"ש נא וראה אין הדברים נאמרים כאף (שפ"ד מהלכות תליה ויבוס) כ"ה הר"מ ז"ל לפי שאין בני דעת פ"ה דבריו יותר (בפ"ה מהלכות תליה ויבוס ה"ו) התרש והתרש והקטנה לפי שאין בהם דעת לקרות להבין עכ"ל - הרי ברור מללו שהפסול דעת הוא דעת הקריאה והוא הדבר אשר דרשו שה"מ חפרס הא דקאמר דלאו בני קריאה נינהו היינו משום דעת הקריאה - ומפרש הר"מ ז"ל התעבה דקאמי התרש שמתן ותרשח שחלטה תליהו פסולה - היינו שאינו פוסל כלל מדשני הוא בדיבורי' דגבי קטן קאמי חלטה מן הקטן - וגבי חרס קאמי שמתן ותרשח שחלטה ש"מ דבת"ח אין ריח תליה כלל ואינו פוסל כלל להכי קרי ל"י תלך

מתן שאין כולו ריח כ מש"כ גבי קטן דפסול בזה קנה תליה על מן המצוי

ומעתה שפיר קאמו דעטמא דר ומסיק דהטעם דח"ח בואמר ואלמה - ולהכי שאין יכולין לדבר ו תליהן כלום דמתחב' ו אלא ואלמה מיינייהו ו קריאה - אלא שבה ט לקרות כלל מלבד שאין כלל עיני הקריאה - לו מלשון המתעב דקאמי אלא שאין בהם דיבור ו אט"ג דתרש גרע מאלה ולהבין אפ"ה ילפינן ז"ל דח"ח שאלו לא ופסול דמתחייבו הוא ק"ד - וק"ו) אלא שזה כלל ולהכי אינו פוסל - לדבר פוסל - וח"ח וח"כ נתחשבה לא דר היכי דעל הכי נפק דה שייך לומר כי היכי דעל הכי נפק דנשעיהם בעינן דעם כנטייה דהיינו קידושין ובתליה היינו תליה ומהו שהעילה דעשה למשוי ח"ח מדרבנן ה"ל מושיל דעשה להוילוח בתליה - אבל על פסול שאינו ראוי לקריאה לא שייך לומר כי היכי דעל הכי נפק דהא כנטייה לא בעינן דיבור ובתליה דהיינו בתליה בעינן דיבור והכי הוה ל"י להש"ס לומר דהיינו תרשח מעיקרא דהוי רק נישואין דרבנן לא גזרו בה אף שאינה ראוי לקריאה - ליה פ"ה הרמב"ם ז"ל דנחמס פסול ח"ח הוא משום דעם ולא מושיל עט"ג כשעשה החוס' - דכיון דכונה פטור בתליה הוא בגדר כטובה דמיי כתיבה שופר אף כנטו להכי מהני עט"ג כמ"ש - רק כיון דנשעין קריאה שקוראה מאן יבמי והוא אמר לא חפנאי לקחה - ובעינן שיצו הדברים כדאיכא בש"ס ח"כ (סימן קס"ט) ובכ"ג שם וכו"ל המג"ח (בסימן הש"ס) דבשפירת השומר אם לא הבין פירות המילוח לא יאמר אף בספר בלה"ק - דכיון דכתיב ספירה בשעין ב"סופר - וה"ל בשעין ודאי שודע שחייב ליבס ורשע הפירות - ובין רמב"ם (סוף הלכות תגינה) וחכמות ב"ש בזה - וח"ח אין כהם דעת שיצו עיני הקריאה ואין דעתו דעם שלימה וכוה לא מהני עט"ג דדעת בקריאה לא דמי לכטובה תליה דכטובה תליה הוא הכוונה למה הוא חולץ - אבל דעת הקריאה הדעת בעלמו היא הקריאה שחייבין שאלו ודעת הדברים שאוה אינו רוצה לקחה - וכבר כתבנו דעט"ג לא מהני אלא היכא דמתעבה הוא רק להורות על פשולת התעבה - אבל אם המתעבה נזיכה לנו בעלמא לא מהני געט"ג - וכאן דמתעבה הוא מעולם הקריאה והיא עיקר התעבה להכי לא מהני עט"ג - ואף דקריאה לא משכבא מ"מ ראוי לקריאה בעינן ית"ח אין ראוי לקריאה שאינו כפי דעת כלל - דכלבד שאין להם פה לדבר אין להם דעת להבין עיני הקריאה הינו שאין להם דעת להבין עיני זה שהיא חומרת שחייבו הפן ליבנה והוא חומר שאינו הפן לתורה - והדעת הרי הוא לשיטתא כמות קריאה דאם אין לו דעת אין כאן קריאה ולא מהני לזה גדול שומד על גביו ללמדו - ולהכי תליה ח"ח אינה תליה כלל - דאף דלכונת תליה ה"ל מושיל גדול עט"ג כמו לכל דבר דמצינו געט"ג - אבל לקריאה לא מהני גדול עט"ג - וכיון דקריאה משכבא כתיב שאינו ראוי לקריאה להכי תליהו אינו כלום מעולם שאין בו דעת דקריאה L:

ומעתה אמרי ש פסולה אבל כמתעבה שהיא המתעבה יחא בן דר אינוה בגדר כטובה שהקטנה תורה שיה דהיינו שפסטינו הכ לימוד - דהא כמ"י

יבון בלבו אם חזקר בלילה אין אזי מטוין ללילה בספירה זו
 ט"ל. ולפי מש"כ דאין תאמי נחפס בכוחות מטה א"כ לא מהני
 כלל ק"ך תאמי. וכיון שאמר אם לא חזקר בלילה הריני מטוין
 ללילה הוא יוצא בה ממילא ק"ך אם יזכר בלילה לנספר דאין
 תאמי בכוחות מטה. ועיין בט"ז שם [ואצ"ג דמניש גבי אחרונ
 דאמריין הילך אחרונ זה ע"מ שהחזירא לי נטלו והחזירו יא לא
 החזירו לא יא אלמא דמכאי תאמי דהקפידה האורה באתרוב שיא
 תאמי מילתא אחריתא הוא דכיון דהקפידה האורה באתרוב שיא
 שלו והאחרונ הזה ניתן לו ע"מ להחזיר והוא לא קיים התאמי
 ולא החזירו המורה מהתבטל מאיליו. אבל אם כתנאי הוא רק
 בזכותו לא מצי תאמי. ואף דמניש כמה קרבנות נכמה
 דוכחי דמייחי על תאמי כדאמריין

בקדושין (דף ל"ד) לגבי בהמה
 שנמלחה מירושלים למגדל עדר
 דמייחי שחי בהמה ומתכה.
 וכן בפסחים (דף פ"ח) תמשה
 שנחטבו עורות פסחין ומלח
 יבלת בחדר מן דבטי למימר
 שם דניחי כל חד מינייהו
 פסחים ויאמרו אם דידי בשל מוס
 האי דאייחי שהחא נהוי פסח ואם
 דידי הם האי דאייחי שהחא נהוי
 שלמים. והם שאני שאין הקרבן
 נמכר אלא בהקדישן של בטלים
 והוא מהנה כעיקר הקדוה אם שלו הם הוא מקדיש לשם פסח.
 לשם שלמים ואי שלו נעל מוס הוא מקדיש לשם פסח.
 ובתקדישו שפיר מחפס תאמי. וכן בקידושין שם אבל בקיום
 מזה לא מהני תאמי שמתנה בכוחות וד"ק:]

סימן ד

שאלה על דבר שנתערבו חומין שלא נפשו לשם
 ציצית בחומין שנפשו לשם מצות ציצית אם
 מתיר להפילים בבגד ד' כנפות או לא :

תשובה לכאורה יש לדון בזה דין ביטול. דמח"ס חד
 בתרי בטל וכשרים כל החומים למנוח ציצית.
 מיהו במק"ח נסחפטי טובא בזה אם יש לדון בזה דין ביטול.
 והערט מקום ספק דלפטר לומר דלא מהני ביטול אלא בדבר
 שאנו דנין עליו שיש בו איסור או פסול בזה אמרה החזרה
 שאם נתערב ברוב נסחלק פסולו מעליו ועשה כדבר שנחטבו
 בו ואין בו עוד פסול. אבל בדבר שפסולו משני שמתערב מעשה
 כמו מלה שלא נאפה לשמה בזה אצילו נתערב במלוח האפוח
 לשמן נמי לא מהני דמשום שנחטבו לא ישיג מטלת המבטל.
 ודי לנו שנתויל ביטול להסיר חסרון המהבטל ולא להשיג מטלת
 המבטל. ולהכי כל המלוח החערובות אינן ראויין ללחא בהן י"ח
 מלה משום ק"ך חערובות. [ומהא דהגן במש' פרה (פ"ט מ"ו)
 אפר כפר שנחטבו באפר מקלה הולכין אחר הרוב ועומא ואין
 מקדשין בהן. דמשמע דלא מהני ביטול הרוב לענין קידוש.
 וע"כ העומס דאף שנחטבו באפר מקלה ברוב מ"ח לא בטל
 לענין קידוש. שהרי מ"ח לא נעשה בו כל מלוח פרה ואינו

מסכר. נראה דאין ראייה לדבריו דהא הוסיף כהנו בזבחים
 (דף ע"ט) גבי לוחית של מי תמלח שנחטבו בן מים. לדברין
 דאמרי שפסולין לזבח בהן היינו משום מטלת בעלמא. וא"כ
 ה"ג גבי אפר תמלח איכא למימר דהוי מטלה בעלמא. וכן
 מ"ל אלימור דאמר מקדשין בהם אין להביא ראייה דמכאי ביטול
 בכ"ג דלפטר לומר דהא דאמר מקדשין בהן היינו כגון גבי
 מים שנחטבו דכתיבן שיהו ב' האלות ועיין לקמן מש"כ בזה:]

ובזה י"ל להסביר מה שהקשו החוס' בחולין (דף י"א) כהא
 דאמריין הנסקלין כשפרשין ידונו בסקילה אט"ג דרובא
 נפרשין ניכחו. ותאמי לא אלוין בחד רובא וחירונו נכ"ס הרי"ח
 דכיון דמת"ל הוא נהרג לענין בליזת מיתה הוא נהרג לא אלוין
 בחד רובא ט"ל. וזה תמוה מ"ט לא אלוין בחד רובא בזה.
 ולפי מש"כ א"כ כיון דאין אנו יכולין לדון האדם בשריפה א"כ
 הוא נידון ב"ב"ג אל כ"ג א"כ אלוין לומר דהנסקל בטל ברוב
 הראוי לו שפ"י חוקי האורה א"כ א"כ לומר דהנסקל בטל ברוב
 הנפרשין ויהא נידון גם הוא בשריפה. כיון דסוף סוף לא נעשה
 בו מעשה גמר דין דשריפה והוא מושפר גמר דין לענין שריפה
 ולא יוכל לשרפו דביטול ברוב לא מהני לענין שריפה התישט
 בעלמא חומשים שגטשו ברוב המבטל *):

ומישוב בזה מוס שמקדיש העולם משריפה בה בהן דכיון
 דכתבו החוס' לענין בליזת מיתה לדונה לא אלוין
 בחד רובא. א"כ בה בהן דכחכה שורה אם זינחה דינה
 בשריפה. היכי משכחה לכו דילמא לאו אביה הוא ודינה
 בסקילה. דהא לענין לדון בליזת מיתה לא אלוין בחד רובא.
 ולפי מה שכתבו חסי שפיר דלמחא אלוין בחד רובא גם לענין
 לדנו בליזת מיתה רק לענין שיהבטל הנסקל ברוב הנפרשין
 בזה לא אלוין בחד רובא משום שאין המבטל משיג הטיבות
 מעשה המבטל :

ומישוב בזה ג"כ קשיחה בגאון נעל חד' כס' ק"א כהא
 דאיתא בפסחים (דף פ"ח) תמשה שנחטבו
 עורות פסחיהן ומלח יבלת בחדר מן אמריין שטולן אין
 נאכלות. והקשו אמאי לא אלוין בחד רובא דמדאורייתא חד
 בתרי בטל. וא"כ יכולים לטול כל התמשה פסחים :

אמנם לפענ"ד א"כ דלא מהני ביטול אלא לבעל מהדבר
 האסור כח האיסור שבו. אבל לא שישג המהבטל
 תשיבות המבטל ולהכי לא מהני ביטול להשיג עליו שם קרבן
 כד כיון דהבטל יבלת פסול הוא לפסח כל החערובות אסורים
 באכילה דהא לא נעשה בו כל הנשך קרבן להחזירו באכילה
 כשאר קדשים דהא נבטל יבלת לא מהני שמיטה וחריקה
 להחזירו באכילה ובעל יבלת שהקדיש יש בו החזקה דמים
 ואסור בהנאה :

ויש להביא ראייה לזה מהא דאמריין במנחות (דף כ"ג)
 גבי פלוגתא דרב סהלא ור"ח אי בחד מבטל אלוין
 אי בחד בטל אלוין לענין מין כמינו ל"י יהודא ומקשה שם
 מהא דהגן שחי מנחות שנחטבו אם יטל לקמן מזה בפ"ט
 ומזה בפ"ט כשירות והא כיון דקמין ליה הוי ליה חידך שיריים
 ומבטלי שיריים לפיגלא דחידך והוי' ליה מנחה שחסינה קודם
 קמייהו. בשלמא למ"ד בחד בטל אלוין א"כ משום דבטל הוי
 כמבטל דלכי קמיין מחידך היל' שיריים כי הוי אלא למ"ד
 בחד מבטל אלוין שיריים מי הוי פיגלא ט"ל הגמ'. והקשו
 רש"י ז"ל דלמ"ד נמי בחד בטל אלוין נמי תקשה דלכטל
 טבלא

(* הנה"ה ונקל"א ישנו ע"ה קשיחה החוס' במהדריין (דף ע"ג) ז"ה חד כהא דאמריין הוסיף לטעמי' אם רובא אח כהנו מח"ל שנה
 שלא יתנו. והקשו דל"כ אין פגול שנה להרוג את חבירו כדי שלא יתל חבירו אם הפגם דאין זה מקלף במבונה דליכא
 היקוי נגדל כיון דמניח מיהו כדפריך נה' דיני שמוותו (דף ל"ב). ומבטל ליישב דל"ק דהא דאמריין דמיטמו של המניח מיהו מקרי מתקן
 משום היקוי נגדל היינו כתי שנתנו דיתו כב"ד לשיטה הראוי לו דכיון שחך החורה לדנו במיתה זו וזו היקוי. אבל מיהו מי שניתן לכ"ז
 כנשפו שהורגין אותו ככל מיהו שיתולך להרוג כדי שלא יעשה העבירה שרובה לפשות אין זה מתקן רק מקלף ומלמכה שאל"ל שכלית כוונה
 פה פלוג' שפתיח' איתו הוא רק שלא יעשה מהשנהו אחר חשב לפשות ואין זה היקוי נגדל רק פנימה שיהו עבירה וספיר חיתניך קרא משום
 דחי לאו קרא ה"א דיתון להיל' כנשפו ומפתיח' אותו משום דכזה דפתיח' אותו ליכא חילול שנה והא רובא למלא אם הפגם בטלמכא נמורה :

32

טבלא לשירים וכו' טבלא
 דבחד בטל אלוין וסרייב
 בשאינו מינו וטבל וכו' מ
 דכיון דטבל מבטל לשיריי
 כלל ריבס סלחה עיי"ש. ו
 דחידך מנחה אט"ג אין ו
 דאין כביטול מוטיל שיא
 אח המבטל מנחה איתוסף
 כמבטל טמא. ואף שמה
 ממש רק שנחטבו לענין אי
 קדשים פעולה כביטול שאכז
 כהוא מתבטל בתוך המבטל
 ממש אין כביטול מוטיל כל
 דחיסור בספק להיות הישר
 אינו משיג מטלה הסיח.
 לסיח כמכוח ה' השיריים
 שרין

מידו החוס' שם (דף כ"ג)
 נמתניחין בקומן :
 משה פסולות שזה בליזת
 הקומן שבליתו רכס מפני
 וה"ל ריבס שמה הרי דלא
 ה"ל כמתן דליחא ולא מיק
 ז"ל דכשנבטל מבטל השיריים
 ולפ"ז מוכרח דל היינו ז
 כמבטל ממש עד שנחטבו
 סלחה עיי' דבר המבטל ב
 כעיקר המנחה. ויש לעיי
 כן לכאורה שפ"י כהא דה
 בטלה בשמוטה ושמוטה
 כחריב השמוטה נבטלה
 נפרחה עליו אלא חילין דם
 השמוטה בטלה נבטלה מש
 ואינה בטלה עיי"ש. וזה ו
 אבל ל"י מניחא דסוכר
 נבטלה מפני שא"ל לשמוטה
 מינו אם נעל אחת מן
 דכיון שהבטל השמוטה כזו
 פומחה כמבטל הרי שדברי
 להשיג

מידו נראה דאין ראי'
 רש"י ז"ל דודאי סו
 גם אחר שנבטל. והא
 וענ כ"י שורשין החרומה
 דאלוין בחד רובא. דמיי
 דלרב חסדא סוכרי שמוטו
 שורשין. משום דכיון דאין
 יש מתלה נבילות ומחא שמו
 ל"י מין כמיט כיון דבחד
 דשמוטה בטלה אם נעל
 סוה ליה קצוט ושורשין ו
 כסוכרה משיג עומחה כפ"ט

(*) ת"ח ונראה לישב קשי'
 שהא נכנס מל"ח
 בקומן שנחטבו נמחה סכיס
 ונבטלו הוי ליה משם כקומן
 רק משום דל"ל לשיריים למה
 חילוק בין מין בשאינו מינו ג
 נמנחה (דף ל"ב) ד"ה ור"י